

Under Dusken

**Samisk synlegheit
– NTNU sitt
ansvar**

STUDENTAVISA I TRONDHEIM NR.6 110. ÅRGANG 30.04.24 - 13.08.24

Studentar i fengsel 13 | Forskjellsbehandling på utmatrikulering 16

Villig til å trosse lova for klima 22

GRATIS

RADIO REVOLT

**DIN STUDENTRADIO
I TRONDHEIM.**

Lytt på DAB, som podcast
eller på radiorevolt.no

8
USIKKER FREMTID FOR SKIBOLI: Finn ut hva som skjer med bygget som i mange år har vært arkitektstudentenes hjerte.

18
STUDENT OG MOR: Maja er student, samboer og mor. Hvordan fungerer studielivet da, egentlig?

36
EN NATT I GUDERIKET: Det er noe mystisk og magisk over studentfellesskapet i NTNUI.

13
STUDIEHVERDAGEN I FENGSEL: Hvordan er det å studere fra en celle? Vi har hørt med to som har dette som sin hverdag.

22
SIVIL ULYDIGHET: Tomatsuppe på malerier og menneskelige blokader på E6 som hindrer trafikken i å gå sin gang, men har det noe å si?

50
KARAKTERER OG MUSIKK: Lydsporene som bekrefter din lidelse eller fryd avhengig av sensorens absolutte dom.

LES MER PÅ UNDERDUSKEN.NO

REDAKTØR UNDER DUSKEN
Mari Kaslegård
– Tlf: 416 62 680
avisredaktor@studentmediene.no

NESTLEDERE UNDER DUSKEN
Sara Løvveit
– Tlf: 412 95 877
avisnestleder@studentmediene.no

Margret Meek
– Tlf: 991 29 994
nettredaktor@studentmediene.no

**ANSVARLIG REDAKTØR
STUDENTMEDIENE I
TRONDHEIM AS**
Herman Østby
– Tlf: 960 45 919
ansvarligredaktor@studentmediene.no

DAGLIG LEDER
Alle Nordli
– Tlf: 920 49 070
dagligleder@studentmediene.no

SALGSSJEF
Rohit Balasubramaniam
salgssjef@studentmediene.no

NYHETSREDAKTØR
Kristoffer Ramsøy Fredriksen
nyhetsredaktor@studentmediene.no

DEBATTREDAKTØR
Bård Flatjord Netland
debattredaktor@studentmediene.no

AKTUALITETSREDAKTØR
Christina Xenaki
aktualitetsredaktor@studentmediene.no

KULTURREDAKTØR
Christian Ryssdal
kulturredaktor@studentmediene.no

FOKUSREDAKTØR
Tuva Marline Ambjørseid
fokusredaktor@studentmediene.no

MUSIKKREDAKTØR
Mats Fosdahl
musikkredaktor@studentmediene.no

FOTOREDAKTØR
Pia Arnisen
fotoredaktor@studentmediene.no

GRAFISKSJEF
Elaine Kielland
grafisksjef@studentmediene.no

ILLUSTRASJONSSJEF
Victoria Lillejord Stenshagen
illustrasjonssjef@studentmediene.no

DESK
Katrine Sætereng (sjef), Karianne Folkvord Furset, Ingrid Ytterland, Even Kaushik, Erlend Gylver, Elfrida Setra, Cecilie Bjørnsdatter Raustein, Bård Flatjord Netland, Benedikt Erikstad Javorovic, Bendik Brodshaug, Astrid Lie Sætaberget, Andrea Barland, Amanda Hyften Bjerknes

GRAFIKERE
Elaine Kielland (1-5, 8-12)
Ingrid Kvernevik Knudsen (6-7, 13-21)
Martine Bræck Hanssen (22-35)
Emil Moberg Værnes (36-47)
Eva Langholm (48-57)

KORREKTUR
Cecilie Bjørnsdatter Raustein (sjef)

FORSIDE
Anne Van Den Hooven

TIPS OSS!
tips@studentmediene.no

ANNONSERE?
salgssjef@studentmediene.no

Under Dusken er et uavhengig organ for studenter i Trondheim, utgitt av Studentmediene i Trondheim AS. Under Dusken blir distribuert gratis i Trondheim, og kommer ut seks ganger i semesteret. Under Dusken arbeider etter god presseskikk i henhold til Vær Varsom-plakaten. Den som mener seg rammet av urettmessig omtale oppfordres til å kontakte redaksjonen.

Under Dusken blir utgitt av Studentmediene i Trondheim som får økonomisk støtte av Velferdstinget i Trondheim og Studenter-samfundet i Trondheim, som står uten redaksjonell ansvar.

Miljøtrykksak fra
Trykkpartner AS.

Lisensnr. 241823
Sertifikat nr. 1638

Det er få problemer som ikke kan løses med en banan

DYPTYKK **NERDY** UNDERHOLDNING MAT
SEX KULTUR SATIRE
SAMFUNDET INTERVJUER **DRAM** SKETCH
REPORTASJESTUDENT
HUMOR NYHETER
TÅRERTESTER TRONDHEIM **PORTRETT**

underdusken.no/video

NESTLEDER

Margret Meek
NESTLEDER I UNDER DUSKEN

En grad er en bragd – uansett campus

En ferdig master fortjener stas og ståhei – uansett hvilken campus man kommer fra.

ILLUSTRASJON: Hedda Spro Larssen

Da jeg nærmet meg enden på mastergraden min, ringte mamma og lurte på når de skulle komme opp for å feire. Onkelen min, den første NTNU-studenten i min generasjon, ble ferdig utdannet som sivilingeniør noen få år tidligere og hele familien fikk med seg feiringen. Mamma var klar til å sette seg i bilen med bunadsskjorten ferdig strøket for å feire min uteksaminering med samme pomp og prakt.

Jeg måtte forklare henne at jeg gikk på Dragvoll, og her er ikke uteksaminering egentlig et begrep – i det minste ikke på studium. Her var det ikke storslått samling med foreldre og taler, men kaffe og hjemmelaget kake i regi av veiledere og forelesere som syntes vi fortjente *noe* markering. Uten deres innsats hadde det bare blitt et enkelt takk og farvel.

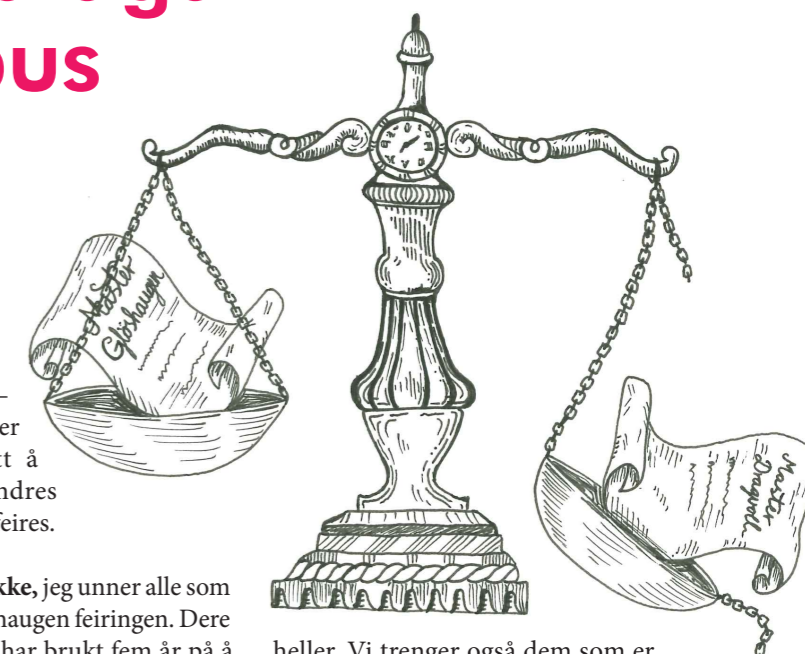
Når man studerer på en campus utenfor Gløshaugen, føler man seg allerede litt neglisjert. Innen utmatrikulering kommer burde, man ha blitt vant til de

små forskjellene – men likevel stikker det fortsatt litt å se hvor stort andres endte studieløp feires.

Misforstå meg ikke, jeg unner alle som studerer på Gløshaugen feiringen. Dere jobber hardt og har brukt fem år på å lære, forske og bidra til feltene deres, noe som bør markeres. Men det samme gjør studenter ved alle andre campuser.

Selv om andre løp ikke kan vise frem en skinnende sivilingeniørring på slutten av løpet, har alle som uteksamineres som masterstudenter jobbet for graden sin. Man har brukt like mange år av livet sitt på å slite over forskning og pensumbøker, oppnådd like mange studiepoeng og lagt like mye sjel i arbeidet sitt for å kunne bidra til sitt forskningsfelt.

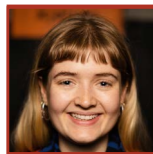
Ikke alle ender opp som ingeniører og datateknologer, men ikke alle kan det

heller. Vi trenger også dem som er eksperter på sosiale felt, i helse og på alle mulige områder. All forskning er et bidrag til samfunnet og bør feires.

Det er trist å lese at felles utmatrikulering er noe som rett og slett ikke har blitt prioritert. Det leder også til spørsmålet om dette vil bli tatt opp igjen med en fremtidig campussamling eller om forskjellene vil forbli og tydeliggjøres. Kanskje er det ikke nødvendig at rektor selv tar hver student i hånda ved endt studieløp, men noe standardisert, felles opplegg bør ikke være for mye å håpe på. En master er en master, og alle som gjennomfører, fortjener å bli gjort noe stas på.

En samfundetleders årsmelding

ASTRI ELGETHUN
Samfundetleder

ILLUSTRASJON: Lea Lauvland Longva

I snart ett år har jeg fått være så heldig å få være leder av Studentersamfundet i Trondhjem. Men hva har jeg og Styret gjort det siste året?

Hvem er Styret? La oss begynne med det grunnleggende. I lovene til Samfundet står det at Studentersamfundet skal velge en leder og at lederen selv velger sitt Styre, som må bestå av minst seks personer. Disse må deretter godkjennes av Samfundet på et samfundsmøte for å sørge for at det ikke består av uegnede personer (jeg kan røpe at alle jeg valgte ble ansett som egnede).

Hva gjør Styret? Sammen har vi i Styret arrangert Samfundsmøter (noe vi og er lovpålagt) hver lørdag i tillegg til at vi har hatt en fantastisk debattkomité som har arrangert debatter hver onsdag. Samfundsmøtene er organisasjonens øverste organ og i praksis en generalforsamling hvor alt fra personvalg, politiske resolusjoner og diskusjon står på planen. Vi i Styret setter et tema på dagsorden for hvert møte. Temaene har vært mange, men jeg er spesielt stolt over fokuset vi har hatt og har på krigen i Gaza. Her kastet vi

oss raskt rundt for å endre tematikk på det siste møtet før jul. Vi arrangerte en støttekonsert med blant annet Daniel Kvammen til inntekt for arbeidet Leger uten grenser gjør på Gaza og vi fikk nylig besøk av Mads Gilbert som i mange år har jobbet med nødhjelp i Palestina.

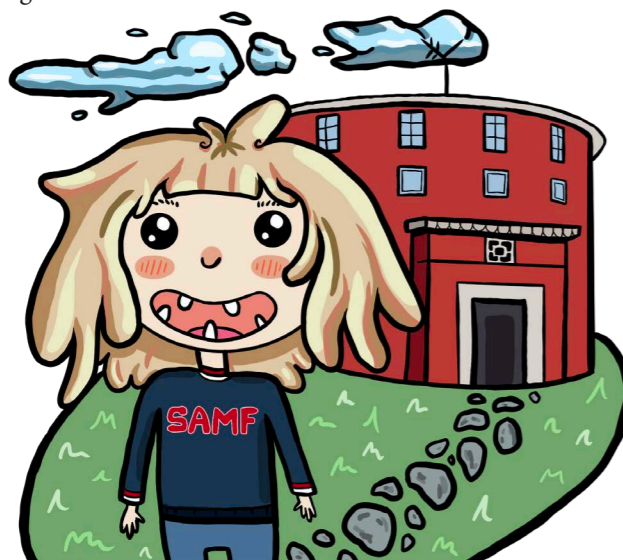
Styret er i tillegg ansvarlige for Samfundets politiske profil. Gjennom temadelen på Samfundsmøtene, debattene, leserinnlegg, resolusjonsforslag og deltagelse på demonstrasjoner prøver vi å sette temaer på dagsorden og oppfordrer til deltagelse. Styret representerer også Samfundet utad, og i møte med universitetet, kommunen og alle andre snakker vi vår vedtatte politikk og Studentersamfundets sak. Alt fra penger til nybygg, økt studiestøtte og forbedringer i leiemarkedet til fadderuke, fest og fanteri.

Å representere Studentersamfundet i møte med omverdenen er en stor glede. Og det er når vi kommer ut av Trondheim vi virkelig skjønner hvor heldige vi er: Ikke bare er vi en stor organisasjon som får til noe av de kuleste arrangementene i Norge, men det studentfrivilligheten får til i Trondheim er også det som setter studiebyen på kartet. Dette er noe som legges merke til, og jeg har med stor stolthet snakket til alle som har ønsket det (og sikkert noen som ikke ønsket det) om Studentersamfundet i Trondheim hver gang sjansen har bydd seg.

Nå nærmer det seg slutten av mitt år som leder, og jeg ser tilbake på et år med mye latter, tårer og hardt arbeid. Jobben Styret har gjort det siste året med arrangementer, samarbeid med eksterne og interne, politikktutvikling og forbedring av organisasjonen, imponerer meg hver dag. Å få jobbe med gjengen i Styret 23/24 er en ære.

Veien videre skal påtroppende leder Rami Chumber og hans flotte Styre forme sammen med resten av organisasjonen. Jeg og mitt Styre, som straks er historie, gleder oss til å se hvordan veien blir, være med som en del av medlemsmassen og oppfordrer også deg til å ta del i Studentersamfundets fremtid.

Takk for meg.

Kommentar:

Redaksjonelle medier er viktigere enn noensinne

Hver dag tilbringer de fleste av oss timesvis i vårt personlige ekkokammer.

IDUN SYVERTSEN
Journalist i Under Dusken

TEKST: Idun Syvertsen | ILLUSTRASJON: Natalia Sokolowska

Nylig skrollet jeg på Instagram da en merkelig video dukket opp. Den viste et barn som lekte i en blomstereng, men med en tekst som var langt mindre idyllisk. Budskapet var noe sånt som «Når du dropper skolen og gir barna den barndommen de fortjener».

Dette er ikke en type innlegg jeg pleier å se, og jeg er nok heller ikke i målgruppen; Ikke har jeg barn, og hadde jeg hatt barn, hadde jeg definitivt sendt dem på skolen.

Min første tanke var å skrolle videre så fort som mulig, for ikke å ødelegge algoritmen min. Om den tror jeg liker sånt innhold, vil jeg jo få mer av det. Men så stoppet jeg likevel opp og bestemte meg for å interagere med innlegget. Jeg ble nysgjerrig.

Snart fikk jeg mer innhold som oppfordret til å ta barn ut av både barnehage og skole. Det var flere som postet om dette i Norge, og de kom med mange påstander: Samfunnet ønsker barnene i barnehagen så tidlig som mulig for å forme barnene slik de vil, og barnehagen kan gi psykiske skader for livet.

Etter hvert begynte det også å dukke opp andre ting. Visste du for eksempel at forskning har vist at det er farligere å føde på sykehuset enn å føde hjemme? Eller at det tilsettes stoffer i gulost som kan gi deg kreft?

Det som er nytt, er hvor lett dette innholdet kan nå nye mennesker. Om du nylig har hatt en litt dårlig opplevelse med barnehagen og får opp et sånt innlegg, så stopper du kanskje opp litt. Så går du videre, men algoritmen merket

du helt merket det, har du falt ned i et ekkokammer.

Faktum er at vi alle sitter i hvert vårt personlige og unike ekkokammer, skapt av algoritmene basert på hva vi interagerer med. Ja, ikke du, Per-Ivar på 62, som bare leser Aftenposten på papir og ser på Dagsrevyen. Men resten av oss.

Dermed lever vi også i hver vår virkelighet. Og, med fare for å høres ut som nettopp Per-Ivar, dette gjør at redaksjonelle medier er viktigere enn noen gang. De tilbyr noe sosiale medier ikke gjør: Noen står ansvarlig for det som publiseres. På Instagram står brukerne derimot fritt til å slette kritiske kommentarer på innleggene sine. Om noen mot formodning skulle gidde å rapportere innlegg som desinformasjon, vil det i beste fall bli slettet. Det er ingen som stiller skaperen til veggs og krever at de publiserer en rettelse til sine følgere.

Selvfølgerlig har det alltid vært sånn at hver enkelt kan velge å bare konsumere media som støtter deres verdenssyn, og selvsagt er ikke *Dagsrevyen* ufeilbarlig. Samtidig: jo mer vi skroller gjennom reels og og graver oss ned i ekkokammeret vårt, desto mer trenger vi redaksjonelle medier for å kalibrere det virkelighetsbildet vi får servert.

det. Over de neste ukene ser du stadig flere slike innlegg, og det virker plutselig som en stor andel av samfunnet mener at barnehagen er direkte skadelig for barn.

I kommentarfeltet er det nemlig ingen fagpersoner til å imøtegå påstandene, bare andre som støtter opp om budskapet med egne anekdoter, følelser og regelrett påfunnet forskning. Uten at

HJEMLØST: Om Skiboli blir borte, mister Broderskabet hjemmet sitt, dette bekymrer studentene Lars Lindøe Apeland, Hedda Opdahl og Elias Buyle.

Hva skjer med Skiboli?

Ingen vet hvor veien går videre for det lille bygget som står midt i Gløshaugens grønne lunge.

TEKST: Sofie Børresen | FOTO: Torstein Olav Eriksen

Campussamlingen nærmer seg med stormskritt, og planen for hvordan nye Gløshaugen skal se ut, har blitt ferdigstilt av Statsbygg og NTNU.

For en ny Gløshaugen må noe av det gamle bort, blant annet tomten der det nye bygget for humaniora og samfunnsvitenskap (humsam) skal være.

I dag ligger det et lite bygg med store glassvinduer der og ved siden av et lite amfi de fleste studenter kjenner fra rolige lunsjer i eksamenstid.

Gjennom årene har det vært diskutert hva som vil skje med området videre. For øyeblikket finnes det ikke noe alternativ for uteområdet og bygget til Fakultet for arkitektur og design (AD).

Den nye prosjektlederen for NTNUs campusutvikling, Arild Bjerkan, var overrasket da han først fikk spørsmål om hva som skal skje med området.

– Jeg hadde ikke hørt så mye om Skiboli før denne uken, bortsett fra at det ligger der P6 kommer, sier han.

Et semi-historisk bygg

Bygget er best kjent som hjerte-barnet til arkitektene ved NTNU Trondheim og er hjemmet til linjeforeningen Broderskabet.

– Om bygget blir borte, vil dette ødelegge for vår identitet og forening, sier Broderskabets leder Elias Buyle.

Han mener at bygget er med på å representere arkitektur ved NTNU, og at det er en slags institusjon for arkitektur.

Om vi mister Skiboli, så er hele linjeforeningen i fare ”

– Det ble bygget etter en intern konkurranse på NTH, og prosjektet ble ledet av Birgit Cold Brantenberg. Siden den gang har det blitt brukt til alt fra julebord til masterutstillinger, forklarer Buyle.

Tidligere dekan ved Fakultet for arkitektur og design og nåværende rektor ved Kunsthøgskolen i Oslo, Marianne Skjulhaug, sier seg enig med Buyle.

– Jeg husker det godt fra studietiden. Det var et viktig sted som vi brukte i både faglige og sosiale sammenhenger. Vi var en liten og ganske annerledes gruppe studenter på NTH, så det var en viktig identitetsmarkør, sier hun.

Uviss fremtid

Etter flere år med dialog mellom campusutviklingen, AD-fakultetet, NTNU eiendom og Statsbygg kan det virke som at byggets fremtid ligger i uvisse hender.

Nåværende dekan Sara Brinch ved AD-fakultetet forteller om hva som har skjedd hittil.

– Vi har spilt inn at fakultetet må få erstatning for flerbruks-funksjonen bygget tjener, både i vårt svar på byggeprogrammet og i innspill til NTNUs masterplan for bygg- og eiendomsutvikling. Vi jobber for at dette blir tatt med i NTNU sin masterplan, sier hun.

Direktør Frank Arntsen for NTNU eiendom tror ikke bygget blir spilt inn i masterplanen for bygg og eiendomsutvikling.

– Vi vurderer det slik at masterplanen ikke er den beste plassen å håndtere denne saken på. Vi i

ANSVARLIG: Arild Bjerkan har ansvaret for å lede campusutviklingen og sørge for at alle får plass på Gløshaugen.

ELSK OG HAT: Anne Grete Hestnes var med på å lage Skiboli, men det ble aldri helt ferdig.

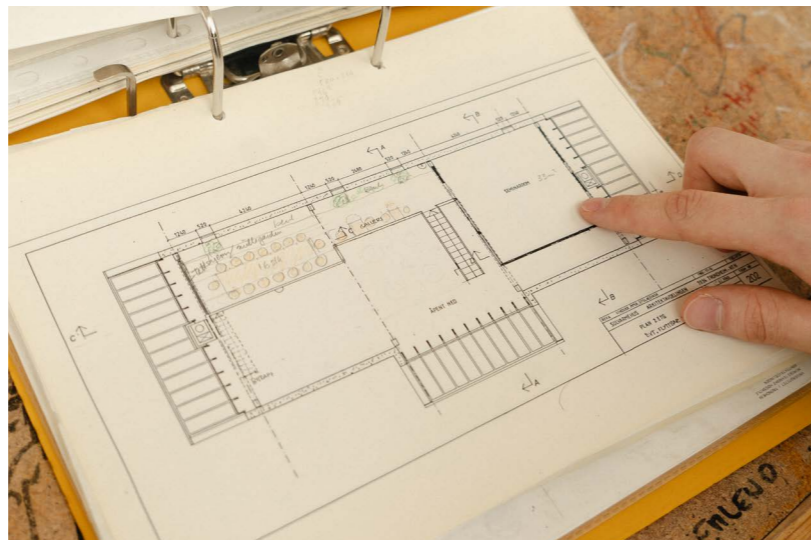
ERSTATNING: Sara Brinch ved AD-fakultetet mener et annet bygg også kan utføre funksjonene til Skiboli. Foto: NTNU

MIMRER: Marianne Skjulhaug husker godt Skiboli fra studietiden. Foto: Aspelin Ramm

MILJØBYGG: Bygget kan demonteres og flyttes, men NTNU vurderer å rive.

PLAN: Plantegningene er viktig inspirasjon for studentene.

eiendomsavdelingen vil derfor ta initiativ til en dialog med AD for å se hvordan vi kan løse at dette arealet går bort i forbindelse med campussamling, sier Arntsen.

Brinch mener det finnes muligheter for hvor bygget kan flyttes.

– Kanskje er det mulig å inkludere bygget i prosjektet på Gresen, i planene om å lage et levende laboratorium, spør Brinch.

Prosjektet på Gresen, «Circularity Apparatus», vil gjøre om byggene på Gresen til såkalte levende laboratorier som NTNU kan bruke.

Om Skiboli blir en del av dette prosjektet, vil bygget miste funksjonen det har i dag.

Lederen for campussamlingen kan ikke si med visshet om og eventuelt når Skiboli blir flyttet videre, men at fakultetet skal få et alternativ.

– Vi kan ikke love at det fysiske bygget blir tatt med videre, men et midlertidig tilbud og areal kan tilgjengeliggjøres før et eventuelt fast alternativ kommer, sier Bjerkan.

Håpløs byråkratisk kamp

I et tidligere intervju med Under Dusken har Statsbygg sagt at de «gjennomførte åpne møter for alle interessenter og åpne kontordager for å være tilgjengelige for dem som blir berørt og ønsker mer informasjon om byggeprosjektet».

Statsbygg og NTNU campusutvikling skal ha gjort dette ved kontinuerlig dialog med fakultetene og instituttene og offentlig latt brukere komme med høringsinnspill i 2018.

LYST: Store vinduer og høyt tak gjør Skiboli luftig.

Da sa Broderskabet at Skiboli er det eneste sosiale området de bruker, men bygget blir i dag brukt til mye mer.

– Vi mistet dessverre bodene våre med lagringsplass, og nå er Skiboli brukt til dette også. Om vi mister Skiboli, så er hele linjeforeningen i fare, sier Hedda Opdahl.

Opdahl er leder for arrangementskomiteen til Broderskabet.

2018 var siste gang Broderskabet ble inkludert i prosessen om hva som skulle skje med Skiboli. Studentene i Broderskabet er irriterte over kommunikasjonen som har vært under prosjektet.

– Vi vet ikke engang hvem vi kjemper mot eller hvordan vi skal gjøre det, sier Opdahl.

AD-fakultetet sendte i 2022 inn et høringsinnspill til campusprosjektet om bekymringer rundt hva som ville skje videre i campussamlingen, og særlig med Skiboli-tomten.

Disse innspillene ble ikke offentliggjort.

Høringsinnspillet til campusprosjektet ble senere fulgt opp med innspill til masterplanarbeidet.

– Jeg opplevde at det ikke var lydhørhet for saken. Det var skuffende at Skiboli ble tatt bort uten at AD, som brukere, ble tatt med på råd eller tilbudt noe alternativ, sier Skjulhaug.

At miljøhensyn og vår tilværelse skal tas vekk grunnet budsjettkutt, føles helt feil ”

Målet om miljø

Anne Grete Hestnes var sammen med avdøde sjefarkitekt Birgit Cold med på å bygge Skiboli. Hun forklarer hva konseptet gikk ut på.

– Navnet på bygget kommer av ordet skivebolig. Tanken bak var at det skulle bli en ny måte å bygge på en miljøvennlig måte. Det skulle lett kunne tas fra hverandre og settes opp igjen, uten å kaste bort

for mange ressurser, sier Hestnes.

Bygget har stått på Gløshaugen siden 1980-tallet. Før dette lå det ved Nidarø, der Trondheim spektrum ligger i dag. Hestnes sier at hun har et elsk-hat-forhold til det.

– Det er et skjelett. Idéen er at man skal kunne ha forskjellige design på det, og at man inne i skjelettet kunne bygge to plan, som delvis er gjort i dag. Selve

SAVNET: Lars Lindøe Apeland, Elias Buyle, Hedda Opdahl kjenner at det blir leit å miste Skiboli.

bygget skal teoretisk kunne drives av solenergi, men dette fikk vi ikke finansiert, fortsetter Hestnes.

Studentene i Broderskabet synes det er leit at det ikke blir tatt vare på av miljøhensyn, særlig siden kuttene regjeringen ga til campussammenslåingen i 2022 gjorde at miljømål ble satt til side.

– Det er helt uforståelig at de ikke vil drive med gjenbruk av bygget når det kan hjelpe dem med disse målene. At miljøhensyn og vår tilværelse skal tas vekk grunnet budsjettkutt, føles helt feil, sier Lars Lindøe Apeland

Apeland er leder i bedriftskomiteén til Broderskabet og fakultetstillitsvalgt ved AD.

Buyle fortsetter med at NTNU kan slå to fluer i en smekk med en eventuell utredning.

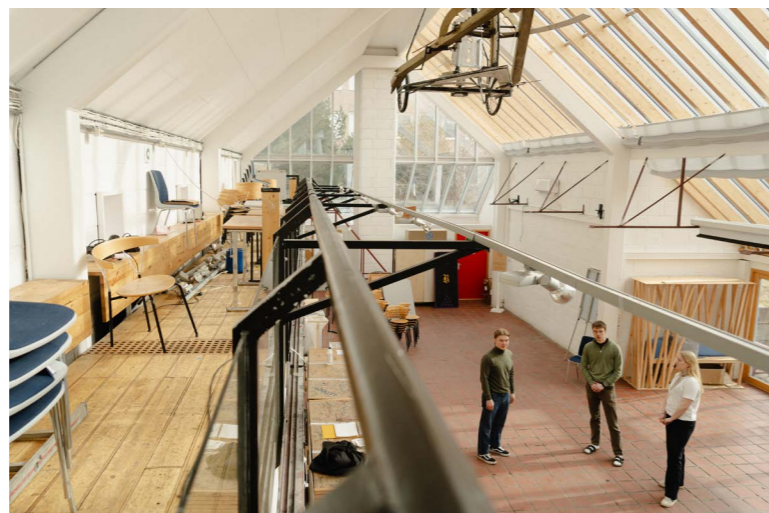
– Da bygget ble flyttet sist, var det arkitektstudentene som flyttet det. Prosjektet ble en del av den tolv uker lange praksisperioden vi har, og det hadde vært kult å kunne gjøre igjen, sier han.

Både dekan Sara Brinch og Anne Grete Hestnes kommer med samme bekymringer rundt bygget.

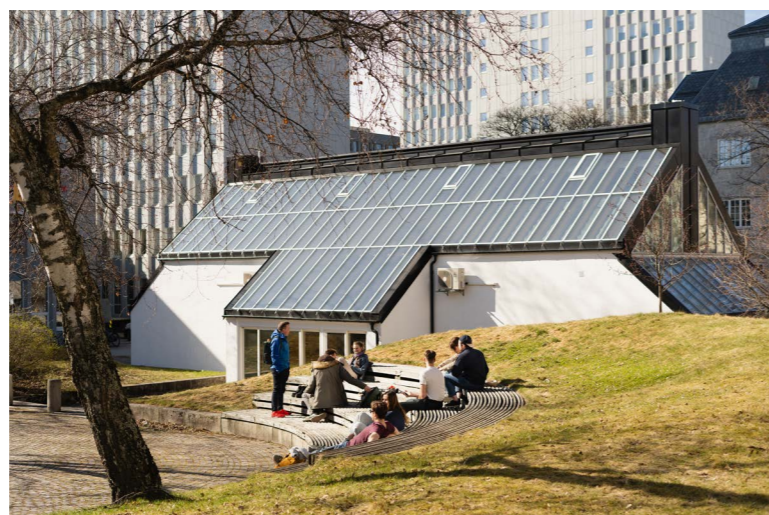
– Først og fremst må det vurderes om leca-blokkene eventuelt kan tas fra hverandre og brukes om igjen, men de andre delene av byggene burde nok kunne brukes igjen, sier Hestnes.

Bjerkan mener at det er verdt å ha samtaler videre om bygget, men kan ikke love om det vil bli brukt videre.

– Jeg synes det er veldig fint at studentene kommer på banen. Akkurat nå er vi ikke i posisjon til å love noe, men håper at studentene fortsetter å komme med innspill. **UD**

HISTORISK: Bygget representerer arkitektur ved NTNU.

MIDT I SMØRØYET: Skiboli ligger midt i grønt-arealet på Gløshaugen

SAMLENDE: Skiboli er arkitektstudentenes møteplass. Foto: Emil Magnus

Studiehverdagen i fengsel: – Kursene er veldig gode

SKOLESTUE OG STABBUR: Fengselsområdet rommer flere sjarmerende røde hus, alle er skiltet til hvert sitt formål.

Leira fengsel startet nylig et opplæringstilbud i anleggsgartnerfaget. Vi dro på besøk for å prate med innsatte og ansatte om hverdagen, mål og ambisjoner.

TEKST: Jonatan Bjørge | FOTO: Dina Borge

Leira lavsikkerhetsfengsel ligger et kvarters kjøretur fra midtbyen. Området er ikke innesperret, og en vakker allé leder opp til hovedbygget. Der møtes man av et uteareal med flere sjarmerende små, røde hus. Et stort drivhus rammer inn baksiden. Ved første øyekast minner plassen om en helt vanlig gård.

Ansvarlig for opplæringsprogram, Dag Rossvang, er klar over at forbipasserende ikke alltid skjønner at dette er et fengsel.

– I koronatiden var det en russegruppe som satte opp telt inn på området, uvitende om at dette var et fengsel. De fikk ganske streng tilsnakk fra fengselsbetjentene, forteller han med en lattermild tone.

Selv om Leira ikke ser ut som et stereotypisk fengsel, er det 31 menn som soner her. Førstebetjent Svein Olav Smalø forteller at de har innsatte fra alle domskategorier.

– Her sitter folk med forskjellige bakgrunner. Vi kunne valgt å bare ha «snille folk», men vi ønsker å hjelpe flere, sier han.

Uten høye murer og stort personell er det lett å tro at det forekommer mange regelbrudd i fengselet. Smalø forteller at dette ikke er tilfellet.

– Det er ikke så vanskelig å ta med for eksempel dop og rus inn i fengselet, men her velger de innsatte å følge reglene, forklarer han.

Ønsker å få så mange som mulig ut i jobb

I Norge brukes den såkalte «importmodellen». Denne innebærer at fengsler importerer undervisningskrefter fra en nærliggende videregående skole, slik at de innsatte får opplæring i ulike skolefag.

I Trondheim brukes Charlottenlund videregående skole. Dag Rossvang er avdelingsleder for opplæring i kriminalomsorgen på Charlottenlund og administrerer utdanningsprogram ved høysikkerhetsfengselet på Tunga og lavsikkerhetsfengselet på Leira.

– Innsatte i fengsel blir fratatt friheten. Det er straffen. Bortsett fra det beholder de sine sivile rettigheter, for eksempel retten til utdanning, forteller Rossvang.

UT I ARBEIDSLIVET: Førstebetjent Stein Storsve og ansvarlig for opplæringsprogram Dag Rossvang ønsker at de innsatte tar yrkesfag.

HOVEDBYGGET: Leira ligner ikke på et stereotypisk fengsel.

I april startet et opplæringstilbud i anleggsgartnerfaget for innsatte på Leira. Dette er en bransje som trenger flere folk. Rossvang sier at flere innsatte ikke har fullført skolegang fra før, og at det er viktig å forsøke å få dem i gang igjen.

– Skal vi holde liv i velferdsstaten, må alle jobbe. Vi prioriterer ut-danning i yrkesfag fordi veien da er kortere til jobb. Tilbudene våre gir grunnlag for videre utdanning og et arbeidsliv etter endt soning, forteller han.

Stein Storsve er daglig leder i Mesterlandskap AS. Han er innleid av fylkeskommunen som kursleder for det nye opplæringstilbudet. Han har klare mål for kursene.

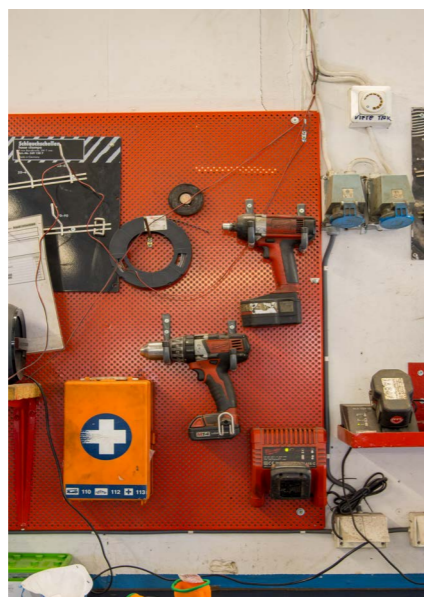
– Jeg skal ivareta oppsatt læreplan og gjøre det interessant for kursdeltakerne. Jeg ønsker at de får mersmak, og at veien mot fagbrev blir enklere, sier han.

Storsve forteller at skoledagen varer fra åtte til tre hver ukedag. Han er fornøyd med det han har sett fra deltakerne sine så langt.

– Foreløpig har de vært veldig nysgjerrige og gjort en god jobb. Jeg tror dette vil fortsette, forteller kurslederen.

Både Rossvang og Storsve presiserer viktigheten av å tilpasse kursene for hver enkelt av deltakerne. De kommer fra forskjellige bakgrunner, og lengden på soningstiden varierer. Rossvang sier det er viktig å skape en god relasjon mellom elev og lærer. Han presenterer et eksempel for å illustrere.

– Innsatte kan få avslag på permisjons-søknader, eksempelvis barnet sin fødselsdag. Det kan føre til en personlig dårlig dag, og da er det viktig at lærerne fungerer som nære medmennesker, sier han.

VERKTØY: Studentene har alt de trenger.

Rossvang forteller også at de har avtaler med NTNU, og at de har avholdt eksamen på vegne av universitetet inne i høysikkerhetsfengselet. Dette har ført til at han selv har måttet strekke seg utenfor egen stillingsbeskrivelse.

– Jeg satt en hel lørdag og var eksamensvakt for NTNU. Det synes jeg noen burde betalt meg ekstra for, spøker Rossvang.

– Nyttig kunnskap å ta meg seg videre i livet

Under Dusken har valgt å anonymisere navnene på de innsatte for å ivareta deres personvern. Vi kaller de innsatte i saken «Sebastian» og «Fredrik».

Sebastian er tidlig i 20-årene. Han er én av de fire kursdeltakerne i anleggsgartnerfaget. Den dagen vi er på besøk, lærer han å legge belegningsstein. Sebastian drar oss gjennom dagen sin så langt.

– Vi begynte med å gjennomgå hva som skal skje for dagen. Vi fikk også tid til å nyte litt sol, noe som var veldig digg. Så satt vi i gang med preppingen av grusen. Og så må vi stadig huske på at det alltid skal se ryddig ut, sier Sebastian og flirer.

Det er en stor pall med belegningsstein som skal legges før dagen er omme. Han er ikke bekymret for tidspresset.

– Det er lunsj nå snart, men etterpå skal vi nok klare å bli ferdig, sier han.

Sebastian forteller at det var ganske tilfeldig at han meldte seg på kurs i anleggsgartnerfaget, men at det har vært spennende å lære å bygge ting selv. Han har ikke tenkt å gå videre med fagbrev, men setter pris på kunnskapen han opparbeider.

– Det jeg lærer på kurset, skal brukes mer privat. Når jeg i fremtiden får meg et eget hus, kan jeg ordne mye selv, sier han.

Sebastian forteller om et godt miljø blant de innsatte på fengselet. De prater mye sammen og er glade i å spille biljard.

NY ARBEIDSPASS: Her kan de innsatte jobbe.

– Man får gode venner. Det er sånn med fengsel. Det blir et skikkelig kameratskap her inne, forteller han.

Til høsten avslutter Sebastian soningen sin. Planen er å ta høyere utdanning.

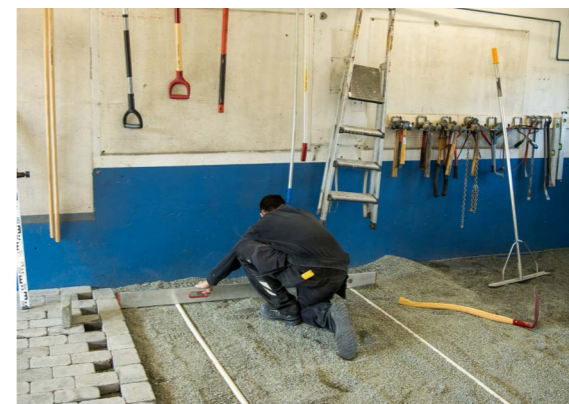
– Jeg har gode karakterer og en realfagspakke fra videregående skole som jeg tenker å bygge videre på, sier han.

– En gratis hybel med noen restriksjoner

Fredrik er også i begynnelsen av 20-årene. Han deltar på ett av de andre yrkesfagkursene, og har to år igjen å sone.

– Kursene her på Leira er veldig gode. Jeg har selv vært i fire forskjellige fengsler, så jeg har litt sammenligningsgrunnlag, forteller han.

Han skryter av hvordan fengselet og innsatte hjelper nye tilskudd til å føle seg sett. Selv er han en hardhaus.

PREPPER GRUSEN: «Sebastian» gjør forarbeidet til legging av belegningsstein.

SLUTT PÅ PAUSE: «Fredrik» må tilbake til studiene.

– Det gikk greit å komme inn i fengsel, men for mange er det ikke like lett, sier han.

Fredrik forteller om rommet sitt, hvor han både har Playstation 5 og Nintendo Switch. Han forteller spøkefullt at han har vunnet når det kommer til Trondheims boligmarked.

– Det er veldig dyrt å bo i Trondheim om dagen. Jeg har en gratis hybel med noen restriksjoner, sier han.

Planen etter soning er han ikke helt sikker på. Gitt omstendighetene har han det bra der han er nå.

– Jeg har det bra her, men jeg har jo mistet friheten min. Det er selvfølgelig ikke noe gøy. **UD**

Inn, men ikke ut, om du går på Dragvoll

Studenter ved Gløshaugen får utmatrikeringssermoni. Det gjør ikke de på Dragvoll.

TEKST: Guro Vestby | FOTO: Pia Arntsen

Se for deg at du endelig er ferdig. Utallige timer på lesesal og flere eksamener enn du vil tenke på. Alt skal endelig føre til en fullført grad med en seremoni med all pomp og prakt man kan tenke seg. Men det er ett problem: Du går på Dragvoll.

Men man ble jo immatrikulert, så hvorfor skulle man da ikke bli utmatrikulert? I hvert fall når de som går på Gløshaugen får utmatrikeringssermoni. Det kan jo virke blodig urettferdig.

Har ikke økonomien

Lenge har NV-, IV-, ØK-, og IE-fakultetene på Gløshaugen gått sammen for å arrangere en felles utmatrikeringssermoni. En stund var det også slik at SU-, og HF-fakultetet også skulle være en del av denne seremonien.

På Dragvoll er det opp til instituttene selv å bestemme hvordan de vil markere uteksaminering.

Dekan Tine Arntzen Hestbek ved Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap forteller at det våren 2022 ble utredet for mulighetene for en

PRIORITERINGER: Dekan ved SU-fakultetet Tine Arntzen Hestbek trekker frem at prioriteringer på fakultetet resulterer i andre utmatrikeringsstradisjoner. Foto: Nils Heldal

felles utmatrikeringssermoni for flere fakulteter ved Dragvoll og Gløshaugen.

– Vi valgte å ikke gå videre med en felles utmatrikering med bakgrunn i praktiske og logistikkmessige årsaker, i all hovedsak knyttet til plass på Gløshaugen, skriver dekanen.

Videre skriver hun at dersom det skal være en felles seremoni for alle ved NTNU, må det arrangeres av fellesadministrasjonen, og at det er noe de per i dag ikke har ressurser til.

Hestbek forklarer at fakultetet har prioritert midler til andre prosjekter, for eksempel økonomisk støtte til linjeforeninger, felles læringsareal og satsing på mottak av nye studenter.

–Vi har dessverre ikke ressurser til alt og har valgt å ikke prioritere en felles avslutningssermoni, sier dekanen.

KRITISK: Sosialantropologistudent Kyi Kyi Than Winn synes NTNU fører en urettferdig utmatrikeringspraksis.

Har egne tradisjoner

Videre forteller Hestbek at SU-fakultetet har egne tradisjoner for utmatrikering, og at de vil gjennomføre disse i år også.

– Jeg har fått gode tilbakemeldinger fra studenter om at våre avslutningsseremonier har vært fine, noe jeg håper de også blir i 2024, avslutter hun.

Hun trekker frem at alle studenter som uteksamneres ved universitetet skal ha en avslutningssermoni men synes det er trist om studentene ved SU-fakultet føler dette blir dårligere fordi det ikke gjøres på samme måte som de fire fakultetene på Gløshaugen.

– Det er ulike meninger om denne saken i vårt fagmiljø, men vi skal selvsagt drøfte dette videre, avslutter hun.

Virker som forskjellsbehandling

Sosialantropologistudent Kyi Kyi Than Winn synes det er dumt at det ikke finnes en ordning for en felles utmatrikering for de ulike campusene i Trondheim.

– NTNU har jo immatrikulering for å symbolisere at man nå har startet en ny fase i livet som student. Da burde det kanskje være en lignende seremoni med utmatrikering for å symbolisere at man nå er ferdig som student, sier hun.

Hun mener at det burde være et sentralt organisert initiativ og trekker frem at det kan utjevne forskjellene som

kan skapes ved at ansvaret delegeres til de ulike instituttene.

Videre synes hun det virker feil at midlene til de ulike instituttene skal avgjøre avslutningsseremonien til studentene.

– Det er litt urettferdig at de på Gløs får en stor seremoni med gjester, mens de på Dragvoll til sammenligning får veldig lite, sier hun.

Winn forklarer videre hvordan personer som uteksamneres fra Gløshaugen får seremoni der man har mulighet til å ta med foreldre. På Dragvoll og andre campuser er det kun studentene som blir invitert – hvis det arrangeres en seremoni i det hele tatt.

– Det er urettferdig at man blir forskjellsbehandlet, man blir ikke tatt like seriøst som de andre studieretningene, sier hun.

Sosialantropologistudenten tror ordningen kan være et resultat av studieoppbygningen med breddeår som er typisk på Dragvoll, til sammenligning med Gløshaugen der studentene følger et «strengere» studieprogram. Dette kan gjøre det vanskeligere å arrangere en seremoni for kullet som er ferdig.

Bedre etter campussammenslåing

Winn forklarer at studentenes frustrasjon er tatt opp med tillitsvalgte

ved institutter og fakultet som skal ta saken videre til ledelsen, men at det er uenigheter på alle nivå om hvordan saken best kan løses.

Videre lurer hun på om det kan føre til mer splittelse mellom de ulike campusene.

– NTNU skal jo være et samlet universitet, men er man egentlig det, spør hun.

Dekan Øyvind Gregersen ved Fakultet for naturvitenskap stiller seg positiv til en felles utmatrikering. Han skriver at han tror en felles utmatrikeringsseremoni vil skape en fellesskapsfølelse blant studentene ved de ulike campusene.

Han trekker frem problemet med plass som et hinder for gjennomføring av en slik seremoni.

– For å ha en felles avslutningsseremoni må man nok ha seremonien et annet sted. Med studenter og familie vil det ikke være plass bak hovedhuset, påpeker han.

Gregersen ser positivt på en slik felles avslutningsseremoni etter campus-sammenslåing, men påpeker at han ikke vet hva statusen for dette er nå. **UD**

POSITIV: Dekan ved NV-fakultetet Øyvind Gregersen ser positivt på en felles utmatrikeringssermoni for studentene ved NTNU. Foto: Per Henning NTNU

Tre generasjonar i førelesing

Nokre studentar bur heime, andre i kollektiv og andre att i parhybel. Maja Åmot bur i rekkjehus i Orkanger med mann og son.

TEKST: Peder Bergset Botten | FOTO: Tiril Sofie Røstad
ILLUSTRASJON: Victoria Lillejord Stenshagen

Når ho ser attende på det å studera med ein liten unge, tykkjer ho at det er sinnssjukt at ho gjennomførte det i det heile.

– Men der og då tenkte eg berre at dette skal eg klara, slik er det berre.

Skuledagen var ofte delt, slik at studentane hadde teori halve dagen og praktisk undervisning resten av dagen. I teoritimane med førelesing var det ikkje lett å ha med seg ein unge som laga lydar og kravde sitt.

– Det fyrste semesteret brukte eg å reservera eit grupperom her i andre etasje, og so kom besteforeldra mine, altså oldeforeldra til guten, og passa han halve dagen.

Dei bur òg på Orkanger, men kom gjerne til Tunga for å stilla opp som barnevakt.

– Då sat dei på grupperommet eller trilla rundt utanfor her. So kom eg ned og amma i pausane mellom førelesingane.

Det er vanskeleg å fara frå guten heile dagen når han er so liten. Då er han veldig avhengig av mora si.

Etter lunsj tok ho over guten med vogn, stellebag og sekk, og tok han med på ferdighetstrening.

– Då kunne han liggja på golvet og sjå på, eller oppi hendene på nokon andre. Det verkar som om heile klassen tykte at det var veldig artig og det gjorde det veldig mykje lettare for meg òg.

Ho fortel at både medstudentar og lærarstaben var gode å ha.

– Det hadde ikkje gått an viss ikkje dei hadde hatt den aksepten, so dei skal ha noko av æra for at det gjekk.

Og ære vere gode besteforeldre.

– Viss det er mykje ein periode, seier dei at då kjem ungen til dei eit par dagar. Mentaliteten vår har liksom alltid vore at det ordnar seg på eit vis.

Frå ingeniør til terapeut

23-åringen frå Orkanger flytta til Trondheim for å studera kybernetikk og robotikk, som ho gjekk på i to år.

– Eg hadde eigenleg tenkt at eg skulle studera fysioterapi sidan vidaregåande, men so var eg veldig glad i realfag.

Ho tenkte at ho i alle fall var nøydd å prøva sivilingeniørutdanninga, og det gjorde ho.

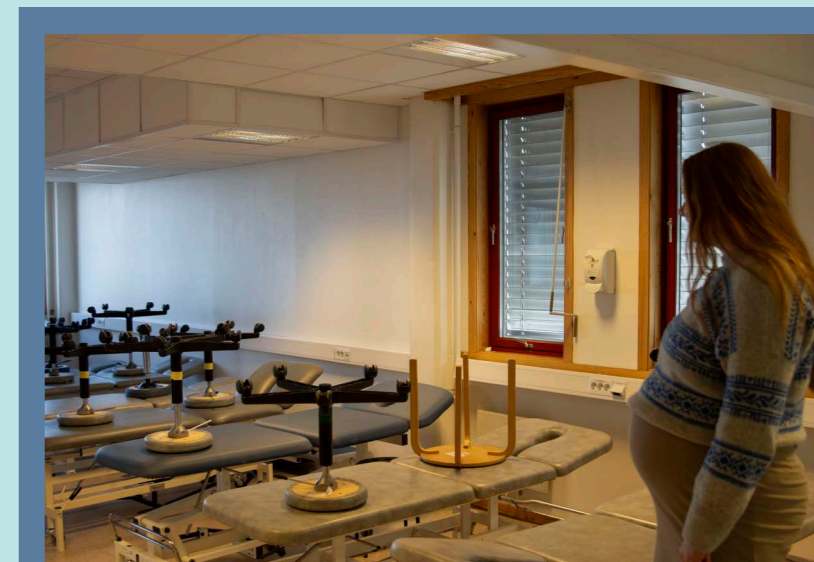
– Men det var aldri kjempespennande, og då klara eg heller ikkje leggja ned den ekstra innsatsen som krevst på eit slik tungt studium. Eg opplevde vel ikkje den største meistringskjensla.

So vart ho gravid på andre året, før guten kom til i eksamensperioden.

– Det kan henda eg fekk litt større perspektiv på ting. Eg innsåg i alle fall at eg ikkje kunne halda fram med dette meir. Eg var nøydd å finna noko eg verkeleg likte, som ikkje kjendest som ei belastning å driva med.

BYTA STUDIE: Maja opplevde aldri den styrste meistringskjensla på ingeniørstudiet.

ÆRE VERE OLDEFØRELDRE: Besteforeldra til Maja stilte gjerne opp som barnepassarar.

Då var fysioterapi det mest nærliggjande, sidan det var det ho i utgangspunktet ville driva med heile vegen.

– Eg har ikkje angra eitt sekund. Det passar meg ypparleg.

Då ho spelte handball på vidaregåande, røyk ho korsband, sideband og menisk.

– Eg vart fullstendig avhengig av fysioterapeut og å få opptrening. Eg tenkte meg ville arbeida med folk og med kroppen, so eg har tenkt på fysioterapi sidan då.

Då ungen var fem månadar, byrja ho på eit nytt studium. I fadderveka var ho meir eller mindre fråverande.

– Det var eit heftig opplegg. Eg møtte opp fyrste dag i fadderveka og sa at dei ikkje skulle forventa at eg dukka opp so mykje.

Dårleg samvit

Å vera mor og student samtidig byd på ein hektisk kvardag – spesielt når interessene er mange hjå alle i familien.

– Eg strikkar ekstremt mykje og har arbeidd i garnbutikk. Eg har strikka i all mi tid, heilt sidan eg lærte det frå bestemor. Etter det har det berre teke større og større plass.

Å arbeida i garnbutikk gjev henne ikkje berre løn; det giv ein terapi òg.

– Eg får både jobba med strikking og hjelpt kundane. Noko av det beste eg veit,

er når kunden går og kjenner at han har fått skikkeleg god hjelp.

Men det vart lange dagar utan familien.

– Det er ein jobb eg trivst ufatteleg godt i, men det vart litt mykje å sjonglera, so eg er i permisjon no.

Viss ho hadde førelesing klokka åtte, ho nøydd å fara heimanfrå litt etter seks. Dei dagane ho arbeidde i tillegg, var ho heime før ti.

– Det var veldig artig når det hende fleire dagar på ei veke. Eg fekk uansett samvit for guten, men det gjorde jo ilt for meg òg, for eg ville jo vera med han.

Handball som terapi

– Handballen har vore ein terapi både for meg og mannen. Eg har alltid drive med handball. Eg tok ein pause

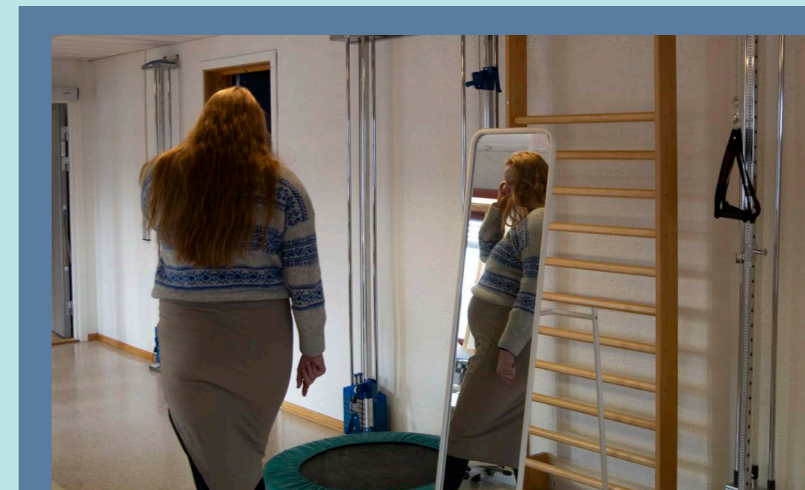
då eg fekk guten, men byrja opp att då me flytta attende til Orkanger. Eg tenkte ikkje so mykje over det då, men då eg byrja på att, kjende eg at eg verkeleg hadde sakna det.

Ho spelar på barndomsklubben Orkdal, og det gjev både ein mental pause og eit fellesskap.

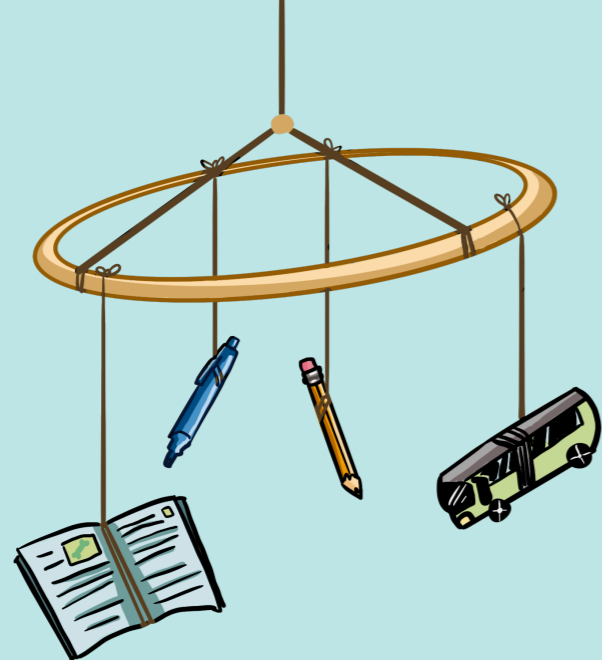
– Det var godt å bli på lagkiosken og adrenalinet under kampane. Handballen har alltid vore ein stor del av meg – det å springa ut på banen og ropa nøgast.

Ho har hatt sine knekkar opp gjennom, og då har handballen vore til hjelp.

– Til tider har det vore for mykje aktivitet. Handballen gjev meg ein pause. Når eg er på trening eller kamp, er eg berre der og tenkjer ikkje på noko anna.

TRENGST EIN LANDSBY: Medstudentar passa gjerne på ungen når Maja var oppteken med ferdighetstrening.

Dessutan treffe ho mannen gjennom handballen.

– Han er frå Melhus, men spelar for Orkanger no. Han hadde eit nettverk der gjennom idretten, so då var det ganske naturleg at me flytta dit.

Tungvinn skuleveg

Det var ikkje alltid tanken å flytta heim.

– Eg var litt lei av staden, men so vert ein jo vaksen, og når ein i tillegg får ein gut, er det godt å ha besteforeldra i nærleiken. Viss eg er lenge på skulen og ikkje rekk å henta i barnehagen, so svippar berre besteforeldra innom.

Då guten kom til verda, budde dei på 50 kvadratmeter i Klæbu. Etter eit halvår var det godt å koma til rekkjehuset i Orkanger.

– Eg er ikkje fullt so anonym der. Folk veit kven eg er. Ikkje alle tykkjer at det er behageleg, men eg likar det.

Men det er tungvint å bu i Orkanger og studera på Tunga.

– Me er so heldige at me bur berre 200 meter frå barnehagen, so då går eg som regel bortover med han. Ti meter frå barnehagen er busstoppet mitt og derifrå tek eg bussen hit.

Bussen tek i underkant av to timar kvar veg.

– Det ville vore mykje meir praktisk viss studiet var på Øya. Dit går det direkte buss frå Orkanger på i underkant av ein time.

Ho møter til dei viktigaste førelisingane, men det som kan studerast heime, vert studert heime.

– Viss eg har undervisning til klokka tre, er eg eigenleg nøydd å fara tidleg for å henta i barnehagen til halv fem.

Ho har vore heldig og fått lagt til rette praksisen, og fått vera i Orkanger kvar gong.

– Hadde eg vorte send til Ålesund, er det ikkje sikkert at praksisen hadde vorte gjennomført, rett og slett. Det er ikkje berre å taka med seg gjengen dit.

Det ordnar seg på eit vis

– Eg har ofte fått spørsmålet om kor vidt eg rådar folk til å få ungar medan dei studerer. Det var det riktige for oss, men vår erfaring er den einaste eg kjenner. Eg er forsiktig med å gjeva råd, men det var slik me ville ha det.

Og snart skal familien ynskja endå eit medlem velkomen.

– I mai vert me ein familie på fire.

Bacheloren er skriven ferdig – i byrjinga av svangerskapet.

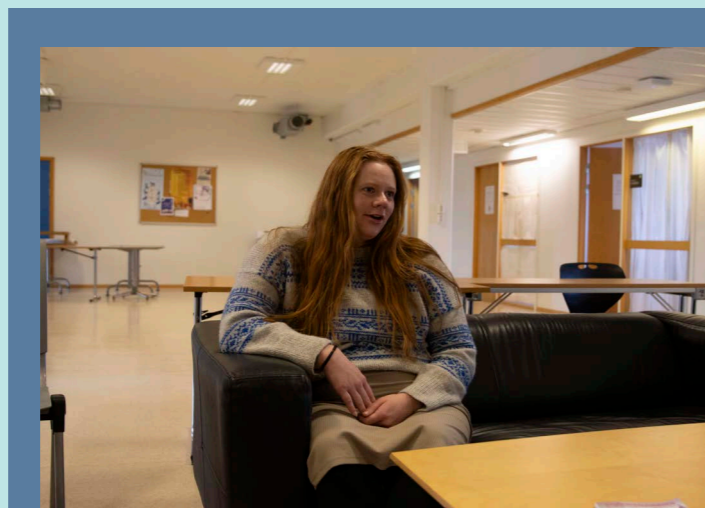
– So då var eg berre kvalm heile tida. No er det berre praksisen og ein klinikkeksamen som står att.

Heldigvis ventar eit år med permisjon.

– Etter utdanninga har eg ingen konkret plan. Eg håpar å få ei stilling som fysioterapeut, men det er ikkje den lettaste arbeidsmarknaden akkurat no, so eg er førebudd på at eg lyt arbeida med noko anna, taka vikariat eller pendla. Men fyrst har eg rett og slett fri eit år.

Eit år med turnus er nemleg vanskeleg å kombinera med små born. Men det ordnar seg på eit vis.

– Der kjem nok ein gong den mentaliteten inn. So får me sjå om det kjem ein tredje unge etter kvart, men me skal sjå korleis det går med to fyrst. **UD**

DET ORDNAR SEG: Det er livsfilosofien til Maja og familien.

Ikke legg ned Institutt for kunst- og medievitenskap!

BRAGE EIKANGER HAGEN

Leder i Teaterlosjen,
Linjeforening for drama og teater

ILLUSTRASJON: Natalia Sokolowska

Hva slags signal sender vi egentlig når det er instituttet for kunst som ryker først? Nedleggelse av IKM vil bety starten på døden for det praktisk-teoretiske studieprogrammet Drama og teater.

Å legge ned IKM vil ikke bare gå ut over de ansatte, men også studentene. Et utvalg fra Det humanistiske fakultet (HF) har lagt fram en rapport med forslag om å dele opp IKM og spre bitene hos tre andre institutter. Rapporten fremstår som svak, uten reell risikovurdering og viser tydelige tegn på at utvalget ikke har kjennskap til hvordan fagmiljøet på IKM fungerer. Forslaget er å flytte studieprogrammene Drama og teater og Film- og videoproduksjon til Institutt for musikk (IMU), Filmvitenskap og Medievitenskap til Institutt for tverrfaglige kulturstudier (KULT) og Kunsthistorie til Institutt for historiske og klassiske studier (IHK).

Ikke bare vil dette bryte opp et unikt fagmiljø med stadig praktisk-teoretisk profil, vi frykter at det på sikt vil bety døden for drama og teater ved NTNU. Er det hensiktsmessig å flytte ressurskrevende fag som teater og film til et større institutt som IMU, som allerede sliter økonomisk og ikke vil ha oss? Blir ikke da sjansen stor for at det er

våre fag som vil lide ved neste kutt? En stor del av studieprogrammet er nettopp det praktiske arbeidet som gir oss yrkesrelevant erfaring og kontakt med Trondheims scenekunsthelt. Vi frykter at de praktiske emnene vil ryke først. Brått vil det ikke lenger finnes noe ettertraktet teaterstudie i Trondheim.

Hva slags signal sender vi egentlig når det er instituttet for kunst som ryker først? Vi må ikke glemme hvor viktig kunsten er for samfunnet i alle former og fasonger, både som underholdning, samlingspunkt og politikk. Nedleggelse av IKM vil gi store ringvirkninger i Trondheims scenekunsthelt, som både studentene og de ansatte er en viktig del av.

Det er på tide at NTNU begynner å verne om, styrke og dyrke kunstprogrammene og fagmiljøene sine. Hvis IKM på død og liv må flyttes, hold oss iallfall samlet!

Hvis du vil vise din støtte, dukk opp foran hovedbygget på NTNU Gløshaugen 3. mai klokken 16.

VI HAR NETTSIDE!

Sjekk den ut på underdusken.no

De siste åra har klimaaktivister vekka sinne gjennom sivil ulydighet. Hva har *Skrik*, prøve-VM og Elgeseter bru å gjøre med klimakampen? Alt, mener noen. Ingenting, mener andre.

TEKST: Sofie Bergset Janols | ILLUSTRASJON: Linn Zhu Yu Grotnes | FOTO: Toby John Varhaugvik

– Er det egentlig greit å gå utafor loven? Og i så fall: Når er det greit?

Slik åpna ordstyrer Anita Dahlberg paneldebatten arrangert av Framtiden i våre hender ved Trondheim studentlag. Temaet var «Sivil ulydighet» og «Hvordan kan klimabudskapet best formidles?».

Det var på denne debatten at min reise ned i kaninhullet av sivil ulydighetsforvirring starta.

Selverklært miljøbevisst og bedreviter som jeg er, trodde jeg at dette skulle gå veldig greit. Ei enkel, men spennende sak. Fint opp mot eksamensperioden. Det var naivt av meg.

I panelet satt andre nestleder Marwa Shirin i Trøndelag Unge Høyres arbeidsutvalg, aktivist Thomas Ray Haaland i Scientist Rebellion (SR), dekan Øyvind Gregersen ved Fakultet for naturvitenskap på NTNU og leder Gunn Kari Hygen av Besteforeldrenes klimaaksjon Trondheim (BKA).

– **Arrogant holdning å ha**

– Jeg tror mange er enige i at det finnes tilfeller der det er berettiga å begå lovbrudd. Det handler ikke om å gjøre hververk, men om å bryte lover for å fremme saka hvor vi mener demokratiet har svikta, mener Haaland.

Shirin understreker at også hun brenner for klimasaka, men at klimakamp og sivil ulydighet ikke hører sammen.

– Jeg mener det er en ganske arrogant holdning å ha at «mi sak, den er så viktig den, at jeg er unntatt alle samfunnsregler».

Hun mener måten å spre klimakunnskap på er gjennom kronikker, debattinnlegg, og partipolitikk. Ikke gjennom å bryte loven.

Hygen mener imidlertid det blir feil å kalle sivil ulydighet ulovlig i Norge.

– Det er en del av vår yringsfrihet. Så kan man videre diskutere grenser, sier hun.

Her slår Shirin fast følgende:

– Å lenke seg fast til departementer, ødelegge og bedrive hærverk på offentlig eiendom, det er ulovlig, og det er sivil ulydighet.

– Ulovlig, men bra at det skjer

– Mye av det vi regner som opplagt i dag, er kjempa fram med både sivil ulydighet og vanlig politisk kamp, sier Gregersen.

Han viser til at kvinneverettigheter, borgerrettigheter og religiøs forsamlingsfrihet har blitt kjempa fram gjennom en betydelig mengde sivil ulydighet.

Gregersen påpeker at demokrati i seg selv ikke garanterer mot umoralsk oppførsel eller maktmisbruk og sikter til hvordan tortur i amerikanske fangeleirer ble avdekket av Wikileaks.

– Det er jo ulovlig, men det er jammen bra at det skjer, sier Gregersen.

Hygen forteller om aktivister som på 80-tallet brøyt seg inn på områder og avslørte at næringslivet og industrien hadde gravd ned tønner med miljøgifter. Deretter fulgte lovgivning for

industrien. Hun sympatiserer derfor med rebellene, men fastslår:

– Jeg tror ikke det blir vi besteforeldre som klatrer over gjerder og graver opp tønner. Vi har andre former, sier Hygen.

Retts ulydighet til rett tid

Haaland forklarer at SR begynte med sivil ulydighet for å gi andre miljøaktivister mer faglig kredibilitet ved å vise at de var villige til å ta i bruk samme metoder.

– Hva er den rette typen sivil ulydighet til enhver tid, spør Haaland.

Han mener det er et utrolig vanskelig spørsmål som avhenger av debattklima, hvor du er og hvem du er. Shirin stiller seg kritisk til at Haaland kaller dette strategi.

– Man vinner ingen over på sin egen side ved å sette seg i veien, blokkere for næringslivet, dem som skal på jobb eller er på vei hjem fra en lang nattevakt, sier hun.

Haaland påpeker at det måtte sivil ulydighet til for at Fosen-samene til slutt fikk erstatning tidligere i vår.

Kunsten å få oppmerksomhet

Noe som er relativt nytt, er at flere aksjoner retter seg mot den generelle befolkninga, og ikke kun mot politikere og industri.

Haaland forklarer at da Stopp oljeletinga blokkerte oljeterminalen på Sjursøya utafor Oslo, ble rundt hundre aktivister arrestert. Dette fikk lite medieoppmerksomhet, og de færreste har hørt om saka.

– Det var nok med på å gjøre at de retta seg mer mot sivile, sier Haaland.

Shirin mener dette blir dårlig gjort mot dem som engasjerer seg på mer tradisjonelle vis.

– Det finnes tusenvis av saker som nordmenn brenner for innafor demokratiets rammer. De melder seg inn i partier, er med på lovlige protester og stemmer, sier Shirin.

Gregersen er mer positiv, men mener aksjonsforma bør velges med omhu. Han tror folk har mer forståelse for aksjoner om de ser koblinga til klima og miljø:

– Kunsten blir vel å finne noe som ikke er spesielt ulovlig eller plagsomt, men likevel får stor medieoppmerksomhet. Klarer man det, tror jeg man kan oppnå diskusjon uten å ødelegge for mye for enkeltmennesker og verdier.

STØTTER REBELLENE: Gunn Kari Hygen leder Besteforeldrenes klimaaksjon i Trondheim (BKA) mener sivil ulydighet er viktig når den politiske debatten henger etter samfunnsutviklinga.

PANELET: Marwa Shirin, Thomas Ray Haaland, Øyvind Gregersen og Gunn Kari Hygen samlet for å diskutere hvor grensa går når det kommer til sivil ulydighet.

– Bør slås ned på

Prinsipielt sett mener Hygen at selv mindre populære bevegelser, slik som Sian, har like mye rett til å utøve sivil ulydighet. Gregersen er enig, men understreker at det bør være ei samvittighetssak for dem det angår.

– For abortmotstandere som på religiøst grunnlag mener fri abort er helt hårreisende, kan jeg skjønne at de føler trang til å drive med sivil ulydighet, sier Gregersen.

Å demonstrere mot høye priser på polet, derimot, mener han er utafor. For Shirin illustrerer disse eksempla hvorfor sivil ulydighet ikke er innafor.

– Det kommer alltid til å finnes grupper som mener at deres sak er så viktig at de skal få lov til å begå kriminalitet. Da mener jeg vi må slå hardt ned på det, sier Shirin.

Hun mener at panelet ikke kan bestemme hvem som har lov til å drive sivil ulydighet og hvilken sak som er moralsk riktig. Haaland er enig i dette, men mener ikke vi kan si at all sivil ulydighet er uaktuelt likevel.

– Jeg støtter helt klart deres rett til å drive sivil ulydighet, og så kommer jeg til å demonstrere imot dem. Så enkelt er det, sier Haaland.

Et sted må grensa gå

Selv om grenser for sivil ulydighet var tema for debatten, satt jeg ikke igjen med et veldig tydelig bilde av hvor grensa faktisk bør gå. Derfor tok jeg en ekstra runde med tre av paneldeltakerne etterpå.

Hygen mener sivil ulydighet er greit når det er en samfunnsutvikling som bør skje. Da kan den politiske debatten komme i etterkant.

– Som med menneskerettighetene, kvinnekamp eller arbeiderkamp. I alle disse har sivil ulydighet vært viktig for å få fram saka, sier Hygen.

Hun slår fast at klimakampen er en kamp hvor det også er berettiga. Gregersen er tydelig på at grensa går ved former som skader liv og helse, eller ødelegger verdier.

– Sivil ulydighet er greit når det er ei sak som er viktig og har betydning for framtida vår, mener han.

– Ikke greit i ei sak som klimakampen

– Her har vi et samfunn hvor det er lagt opp til at alle kan engasjere seg demokratisk og ytre si mening, sier Shirin.

Hun er enig i at sivil ulydighet har ført til store politiske framskritt ved andre tilfelle og trekker fram Gandhi og frigjøringskampen som gode eksempler på når det er innafor.

– Men det kan ikke sammenliknes. Heller ikke klimakampen og kvinners rettigheter. Jeg mener kvinners rettigheter ikke er politikk, men et grunnleggende syn vi skal ha på mennesker. Spørsmål om klima, derimot, er politikk, sier hun.

Til motdebattantenes påstand om at sivil ulydighet faktisk ikke er ulovlig, og at det tvert imot er et demokratisk virkemiddel, kommenterer hun:

– Jeg vil gjerne se paragrafene som tillater folk å ødelegge offentlig eiendom. Det finnes ikke. Hvis politiet må straffe folk, er det et lovbrudd.

Hun forteller at hun er for demonstrasjoner og engasjement, men at grensa i et demokratisk samfunn bør settes ved lovbrudd.

– Det kommer en grense der mi frihet ikke skal gå utover di frihet. Mi frihet til å mene ting, til å engasjere meg i klimakampen, skal aldri gå ut over di frihet til å leve ditt selvstendige og frie liv, avslutter Shirin.

ULOVIG OG UDEMOKRATISK: Andre nestleder i Trøndelag Unge Høyres arbeidsutvalg, Marwa Shirin, mener sivil ulydighet ikke hører hjemme i klimakampen i Norge.

BERETTIGA LOVBRUDD: Thomas Ray Haaland, aktivist i Scientist Rebellion, synes det er berettiga å ty til sivil ulydighet for å fremme klimasaka.

KUNSTEN Å AKSJONERE: Øyvind Gregersen, dekan ved Fakultet for naturvitenskap på NTNU, synes det er viktig at kampsaker og aksjonsformer velges med omhu.

I FOKUS: Stort oppmøte og konsentrerte publikummere da Framtiden i våre hendes studentlag arrangerte debatt om sivil ulydighet.

En reise inn i ulydigheta

Debatten og intervjuet virket noe oppklarende, men mest forvirrende. Jeg følte meg som Bård Tufte Johansen i *Oppsynsmannen*. Konseptet måtte utforskes videre. Slik som Tufte bestemte jeg meg for å oppsøke en sivil ulydig gjeng.

– Det handler om å bruke motstanderens styrke mot dem, for å trigge sympati og massemobilisering, forklarte aktivistene i den innledende presentasjonen på Scientist Rebellion sin workshop.

Videre fulgte en øvelse i å ta stilling til hvor voldelige ulike aksjonsformer er, om vi hadde gjort dem selv og kveldens høydepunkt: rollespill, type demonstrasjon. Det ble med det – jeg ble ikke båret bort av noe politi denne kvelden.

Imidlertid fikk jeg sjansen til å stille Haaland noen oppfølgingsspørsmål. Som når han tenker at sivil ulydighet er innafor.

– Når det er snakk om et moralsk problem som loven ikke dekker. Når det går på undertrykkelse av en bestemt gruppe, sak eller miljø som mangler

rettigheter. Ikke når det er for egen vinning, svarer Haaland.

Han syns noen av kunst- og sportsaksjonene er litt på grensa, men at aksjonsformene som har blitt brukt i Norge stort sett har vært på riktig side av grensa:

– Hva som er smartest, avhenger veldig mye av konteksten. Men innafor rammene med ikke-vold og ikke skade på eiendom, så synes jeg det meste er innafor.

– Langt fra overflødig

Dagen før kom beskjeden om at ei gruppe vant et historisk søksmål mot Sveits. Den europeiske menneskerettsdomstolen slo fast at landets klimagassutslipp bryter med deres rett til liv og helse.

Så det kan jo virke som tradisjonelle metoder vinner mer og mer fram, men Haaland mener det er lenge før sivil ulydighet blir overflødig.

– Vi mister jo natur i et forferdelig tempo. Vi bygger motorveier, forurenser og hogger mer urskog hver dag, sier han.

Haaland har full forståelse for at folk blir sinte når de aksjonerer og forklarer

at det er et spørsmål om taktikk og å vekke mannen i gata.

Personlig er han ikke veldig glad i den negative og konfronterende metoden, og oppfordrer folk til å foreslå bedre former å nå fram på. Han tror samtidig aksjonene kan ha noe for seg.

– Mange er redde for at det skal få folk mot saka. Jeg har ikke særlig grunnlag for å si at det skjer, verken erfaringsmessig eller i forskningsartikler. Så jeg er forsiktig optimist på at dette ikke er så dumt som det ser ut ved første øyekast, sier Haaland.

– Derom strides de lærde

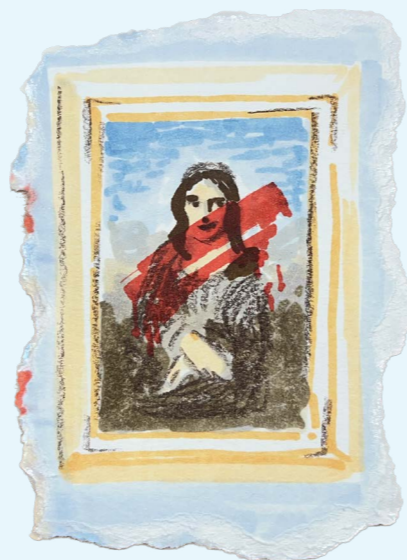
Etter alt dette satt jeg igjen med et inntrykk av at alle diskuterte grensettinga på ulikt grunnlag. Eller: at mye av diskusjonen hadde handla om ulovlighet og det demokratiske aspektet. Vet jeg egentlig selv hva sivil ulydighet er?

Hvis jeg er så forvirra, kanskje andre er det også? Har vi egentlig et godt nok grunnlag til å diskutere sivil ulydighet i klimakampen? Med følelsen av å ha sovet i sivil ulydighets-timen kom idéen om å ta kontakt med en professor. De bør jo ha greie på sånt.

Emil André Røyrvik er professor i sosiologi ved NTNU. Jeg spør ham pent om en definisjon på sivil ulydighet.

– Derom strides de lærde, svarer han.

Han forklarer at selv det mest kjente forsøket på en definisjon er omstridt.

– Hvis vi sier det simpelt: Det er en bevisst, offentlig handling som bryter loven ut fra moralske overbevisninger om at det er riktig å gjøre, fordi man opplever loven på de områda som urimelig eller urettferdig.

– Staten og loven er to forskjellige ting.

– Ja, for er sivil ulydighet egentlig ulovlig? spør jeg.

Røyrvik trekker fram rettssaka mot aktivistene som drev sivil ulydighet i Fosen-saka som et interessant eksempel:

– Staten mente at det de gjorde var ulovlig, men retten kom til en annen konklusjon, og aktivistene ble frikjente.

Han forklarer at det enkelt sagt handler om praksiser, handlinger eller protester som bryter med statens og/eller den juridiske forståelsen av hva som er lovlig.

– Staten og loven er jo to forskjellige ting, sier han.

Jeg prøver deretter lykken med ei oppklaring i om sivil ulydighet kan kalles demokratisk. Også her hersker uenighet, forklarer professoren, før han beveger seg inn på ei mer filosofisk utgreiing om demokratiet som idé versus demokratiet i praksis.

– Om det er legitimt å bryte med det, fordi det i praksis kanskje ikke er så demokratisk som man vil ha det til i prinsippet? Nei, du får ikke noen store oppklaringer her, sier han og ler.

Ok, ny angrepsvinkel.

Anarki 101

Røyrvik vil heller ikke si noe generelt om hvor han selv mener grensa bør gå. Han er likevel tydelig på at ikke-vold er et sentralt prinsipp i bevegelsen.

– I klimakampen, da, syns du at man kan forsvare å storme prøve-VM eller kaste suppe på Mona Lisa?

– Det må vurderes fra sak til sak. Jeg synes at slike aksjoner er lite problematiske, fordi det forvolder i verste fall veldig lite skade. Om det tjener sakan er et annet spørsmål, sier Røyrvik.

Røyrvik mener uansett sivil ulydighet er berettiget i klimakampen, og at det er sammenlignbart med tidligere bevegelser. Dette nettopp fordi mange opplever en sterk moralsk og samvittighetsbasert forpliktelse til å prøve å endre systemet.

– Jeg er generelt positiv og mener at veldig sivil ulydighet og bryting av loven lar seg forsvare i stor grad.

Han forteller at regelmessig regelbryting kan sees på som en slags treningsøvelse i å være bevisst moralske og politiske spørsmål til de gangene det virkelig trengs.

Det skal sies at jeg ble anbefalt å snakke med Røyrvik fordi faget hans har kallenavnet «Anarki 101». Jeg tok derfor kontakt med en mindre anarkistisk stemme også.

– Ikke demokratisk i det hele tatt

Indra de Soysa er også professor ved Institutt for sosiologi og statsvitenskap. Han definerer sivil ulydighet som en demokratisk rett. Samtidig setter han spørsmålsteget ved hvor demokratisk det er at mindre grupper som roper høyt får gjennom sakene sine.

– Jeg mener ikke det er demokratisk i det hele tatt. Vi har et system hvor folk velges. Ett sett av politikk bør få sjansen til å fungere før du igjen har mulighet til å stemme ved nytt valg.

De Soysa setter også spørsmålsteget ved hvor bred støtte miljøbevegelsen egentlig har i Norge. Han peker på miljøpartias lave oppslutning og en tilsynelatende lav vilje til å radikalt endre forbruksmønstre i befolkninga.

SØKSMÅL HOLDER: Indra de Soysa, professor ved Institutt for sosiologi og statsvitenskap, mener sivil ulydighet er nødvendig i miljøbevegelsen.

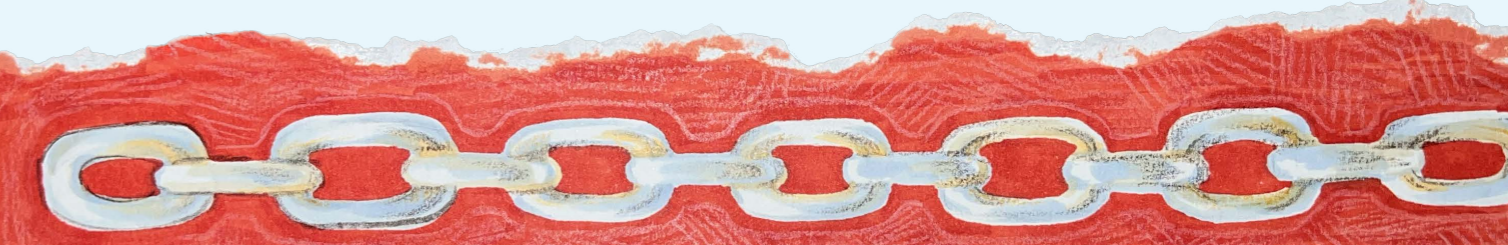
Uansett, mener han ikke sivil ulydighet er nødvendig:

– Jeg syns protester, søksmål og lignende er passende for denne bevegelsen, sier han.

Og når det først skal tas i bruk, legger han vekt på ikke-volds-linja og å ikke ødelegge privat eiendom. I forsøket på å få fram beskjeden tror han noen drar den for langt.

– I bunn og grunn trenger vi at samfunnet samarbeider for å løse alle samfunnsproblema våre, inkludert klimaproblemet og lokale miljøproblem, konkluderer han.

Så for å svare på de innledende spørsmålene: Når er sivil ulydighet innafor? Hva er det egentlig? Og er det demokratisk? Derom strides de lærde. Og alle andre. Så det blir vel litt opp til deg og meg å vurdere, egentlig. **UD**

Dei usynleggjorde studentane

Rett før Anne Borg gjekk av som rektor, gav ho ei unnskyldning på vegner av NTNU for framrykkingsteorien, ein seinare avkrefta teori som hevda at samar kom til Trøndelag fyrst på 1700-talet.

TEKST: Peder Bergset Botten | FOTO: Anne van den Hooven

No skal NTNU finna seg ein ny rektor, og den samiske sosiologistudenten Emma Ritman håpar at vedkomande vil gjera noko for å synleggjera samisk språk, kultur og historie. Ho skreiv eit innlegg i Universitetsavisa i mars, der ho utfordra dei tre rektorkandidatane Monica Rolfsen, Tor Grande og Øyvind Gregersen til å taka stilling til korleis dei som rektor ville synleggjera samisk kultur, språk og historie.

– Eg trur ikkje folk er klare over kor inngripande framrykkingsteorien har vore i dei sørsamiske områda. I dag seier einskilde framleis at samar ikkje har vore lenge i området, seier Ritman.

Tid for å taka attende identiteten

Då Ritman byrja på sosiologi på NTNU, reagerte ho på manglande dekking av samisk historie.

– Me hadde førelesing om skulehistorie, og so vart ikkje fornorskinga eller internatperioden nemnd. Eg gjekk ned til førelesaren og spurde kvar den historia var.

Førelesaren svarte at ho ikkje visste noko om temaet.

– Ingen har kunnskap til å førelesa på desse felta. Alle nikkar og seier at det er heilt riktig, me burde hatt meir pensum som tek føre seg samisk kultur, men ingenting vert gjort.

Ho trur at undervisarane kjenner på ei skam over å ikkje kunna nok om temaet, og at dei er redde for å trakka feil.

– Min inngang til det som samisk student er at det gjer utruleg mykje meir vondt at ingenting vert gjort fordi ein er redd for å trakka feil, enn at ein prøver, potensielt gjer feil, og so rettar opp i det og gjer det betre neste gong.

– Ein indre kamp

For henne har tida som student vore tida for å taka attende identiteten og kulturen sin.

– Eg trur det er ein trend i min generasjon at me tek attende det våre mødre, fedre, besteforeldre og oldeforeldre mista under fornorskinga.

Men det har ikkje berre vore lett, etter å ha vakse opp utan å få læra samisk.

– Det er ein indre kamp om kor samisk eg kan seia at eg er. Korleis kan eg seia at eg er samisk utan å kunna noko om kulturen, utan å ha kofte?

Ho seier at skammen ein høyrer om knytt til å vera samisk, har omvendt seg.

– Mi mormor og hennar generasjon skamma seg over å vera samiske. Mi mor og min generasjon er meir skamfulle over at me ikkje kan noko. Men det er definitivt endå folk som skammar seg over å vera samiske.

Kva er framrykkingsteorien?

Yngvar Nielsen la i 1889 fram ein hypotese om at samane kom nordfrå til Midt-Noreg på 1600- og 1700-talet. Hypotesen førte til at samar mista livsgrunnlaget sitt i rettssaker mot norske jordbrukarar og grunneigarar, som i fylgje hypotesen hadde vore der lengre. Hypotesen har tidlegare vore undervist til studentar og forsvart av historikarar ved NTNU, og var gjeldande fagleg oppfatning fram til ein gong mellom 1970 og 2000. Hypotesen har seinare vorte avkrefta av både historiske og arkeologiske funn. I reisebøkene til Nielsen kjem det fram rasistiske haldningar til samane.

POLITISERING: Sosiologistudent Emma Ritman vert ekstremt oppgitt når identitet og tilhørsla hennar vert gjort til politikk.

– Ingen har kunnskap på desse felta

– Eg har på alle måtar likt å vera student ved NTNU, og eg er veldig takksam for at eg har fått vera det. Men når det kjem til synleggjering av det samiske, har eg eit litt ambivalent forhold, seier ho.

Ho tykkjer at det har hendt mykje i laupet av dei siste to åra, som har vore prega av sannings- og forsoningskommisjonen si gransking av fornorskinga og ikkje minst Fosen-saka.

– Folk er interesserte. Folk har lyst til å vita meir, fordi ein veit at ein ikkje kan noko. Det ein har lært på skulen, er ikkje representativt for ein stor del av Sápmi.

Sjølv om folk stiller spørsmål og interessa er der, er me nøydd til å laga arenaar der studentar kan stilla dei spørsmåla i klasserommet, meiner ho.

Det skal ikkje so mykje til

Ritman tenkjer det er pinleg at NTNU er stille på samane sin nasjonaldag, overfor både samiske tilsette og samiske studentar

– Kan dei ikkje i det minste leggja ut «lihkku beivvin», gratulerer med dagen på sørsamisk, lulesamisk og nord-samisk, som er dei mest sentrale samiske språka her i området?

Ritman tykkjer at sjetten februar bør markerast på andre måtar òg, men understrekar at det ikkje skal so mykje til.

– Men det ansvaret skal ikkje leggjast på oss, kvar einskild samiske student og tilsett. Det bør vera ei prioritering frå NTNU sentralt.

Politisert identitet

I sine språkpolitiske retningslinjer frå 2022 skriv NTNU at dei i samråd med Språkrådet har kome fram til at skilting på samisk ville kunna oppfattast som symbolpolitikk, sidan NTNU ikkje har campus innan det samiske forvaltingsområdet.

– Språkrådet seier det, ja. Det er ikkje me samiske studentar som har sagt det. Det tyder so utruleg mykje for oss at det trumfar det at det er symbolpolitikk for min del, seier Ritman.

Det er likevel viktig for Ritman at skilting på samisk ikkje er det einaste tiltaket.

– Viss ein berre hadde skilta og ikkje gjort noko anna, då kan det henda at det ville vorte sett på som symbolpolitikk. Men eg tykkjer at det er ei dårleg unnskyldning. Det å skilta på samisk er meir enn berre symbolpolitikk.

Ho er lei av at tiltak for samar kallast symbolpolitikk.

– Eg vert ekstremt oppgjeven når identiteten min og tilhørsla mi vert gjort til politikk.

Eit ansvar ut over det lovpålagde

Ritman meiner at NTNU som det største universitetet i Noreg har eit ansvar, spesielt overfor sørsamane, sidan NTNU Trondheim ligg i Trøndelag som er ein del av det sørsamiske forvaltingsområdet.

– Dei er ein minoritet innanfor ein minoritet.

Ho påpeikar at staten er lovpålagd å leggja til rette for at samane skal få utøva sin eigen kultur, men tykkjer at NTNU kan taka eit ansvar ut over lovverket sine minstekrav.

– Eg har lagt merke til at dei som har undervisning om samiske tema, gjer det fordi det er lovpålagt. Det er noko av grunnen til at identiteten min og tilhørsla mi vert politisk, seier ho.

Men ho ser løysingar sjølv om NTNU berre vil gjera det som dei er pålagde.

– Då får me vel innlemma Trondheim i det samiske forvaltingsområdet.

Utfordra rektorkandidatane

Då Ritman skreiv innlegget i Universitetsavisa, fekk ho ein e-post frå den eine rektorkandidaten.

– Rett etter at innlegget mitt vart publisert, spurde Monica Rolfsen om eg hadde lyst på eit møte med henne, og eg takka ja til det.

I møtet var Rolfsen veldig interessert i spesifikke tiltak som NTNU kunne setja i gang, og Ritman la fram sine forslag.

– Tiltaka mine står jo i svarinnlegget til dei tre rektorkandidatane i Universitetsavisa, utan referanse til meg.

Ho tykkjer uansett at det er bra at dei skreiv ned konkrete tiltak.

– Då har me det skriftleg, so me kan taka dei på det viss det skulle koma opp att i framtida, uansett kven som vert rektor.

Ho håpar at den komande rektoren, kven enn det vert, tek utfordringa på alvor.

– Eg har lyst til å vera optimistisk, men me ser jo at tiltak retta mot samar er veldig polariserande saker. Mange lurar på kvifor me har Sametinget og egne politiske rettar.

Ho vert likevel ikkje overraska om rektoren ikkje tek initiativ til handling.

– Viss folk ikkje forstår krava våre, er det det same som me har høyrd heile livet. Men eg håpar at dei tek det seriøst, spesielt det som hende når det gjaldt framrykkingsteorien. Men det er i alle fall bra at dei svarar meg.

Gav auka innsikt

Monica Rolfsen stadfestar at ho og Ritman møttest til ein prat mellom ytringa til Ritman og svaret frå dei tre kandidatane.

– Bakgrunnen for det var at eg ynskte å forstå korleis det er å vera samisk student ved NTNU og få konkrete innspel til kva me i leiinga ved NTNU kan verta betre på.

Ho seier at lesarinnlegget allereie var skrive då ho møtte Ritman.

– Ho las gjennom det på kontoret mitt, og me la til eit par gode poeng som ho føreslo, spesielt poenget med å namngjeva rom og bygg, slik som Samfundet gjer i Nybygg.

Rolfsen seier at ho opplevde praten som veldig fin, og at han gav henne auka innsikt i eit tema som ho ikkje hadde mykje kunnskap om frå før.

Meiner alvor

Rolfsen skjønar Ritman sin blanda optimisme til oppfylginga frå komande rektor.

– Det er forståeleg, gjeve ein lang og negativ historikk.

Ho forsikrar om at ho meiner alvor med å fylgja opp Anne Borg si unnskyldning til Saemien Sijte med konkret handling.

– NTNU er nøydd til å starta ein dialog med involverte partar om korleis me kan fylgja opp dette saman.

Ritman tykkjer ikkje det er nok å seia unnskyld, men at NTNU bør retta opp i skaden og reversera den prosessen som sørsamane har vore gjennom.

– Eg håpar at dei skjønar at det ikkje kan gå to år før det skjer noko nytt, sjølv om Anne Borg sa unnskyld i desember og me har utveksla nokre debattinnlegg no.

Ritman har forståing for at det tek tid å setja i gang, men ynskjer konkrete tiltak.

– So mykje som ein handlingsplan hadde vore fint.

MEINER ALVOR: Rektorkandidaten Monica Rolfsen forsikrar om at ho vil følgja opp Anne Borg si unnskyldning til Saemien Sijte med konkret handling. Foto: Thor Nielsen

GJER NOKO: Ritman tykkjer at det gjer utruleg mykje meir vondt at ingenting vert gjort enn at ein prøver og gjer feil.

– NTNU har eit ansvar

Tore Sandnes Becker, seniorrådgjevar i kommunikasjonsavdelinga til NTNU, seier at som ein kunnskaps- og utdanningsinstitusjon i eit sørsamisk område skal NTNU leggja til rette for utviklinga og ivaretakinga av samisk språk, kultur og samfunnsliv.

– Det kjem til uttrykk på ulike måtar gjennom aktiviteten ved universitetet.

Han legg fram ei liste med døme, som emna LÆR2004: Samiske tema i skulen og MUSV2004: Nordisk musikk: Frå nasjonalromantikk til samisk rapp, ei forskargruppe og ein stipendiat. I tillegg viser han til ein oppgang i talet på bachelor- og masteroppgåver med ordet «samisk» i tittelen, relasjon med Sørsamisk museum og kultursenter Saemien Sijte og at Vitenskapsmuseet jobbar med samisk arkeologi.

– Det kan òg nemnast at det har vore ei bevisstgjerung av samisk kultur gjennom markeringar knytte til samane sin nasjonaldag. Og det at tilsette og studentar diskuterer temaet i avisspalter bidreg òg til å synleggjera det samiske aspektet ved NTNU.

Han seier at dette gjev eit innblikk i noko av det som vert gjort ved universitetet.

– Men det er ikkje ei uttømmende liste med alt det NTNU gjer knytt til samiske tema.

Han legg likevel vekt på at NTNU berre har *eit ansvar* for utviklinga og ivaretakinga av samisk språk, kultur og samfunnsliv.

– Kunnskapsdepartementet har uttalt at Universitetet i Tromsø, Samisk høgskule og Nord universitet har *eit særskild ansvar* for å fylgja opp samisk.

– Legg ansvaret på enkeltpersonar

Det at andre universitet og høgskular har eit *særskild* ansvar for språket, lettar ikkje på ansvaret til NTNU, tenkjer Ritman.

– Det er bra at nokon har eit særskild ansvar for opplæring på og i samisk språk, men NTNU har framleis eit ansvar for å synleggjera kulturen og historia. Og det kan gjerast på mange andre måtar enn å undervisa på sørsamisk.

Ritman er ikkje imponert over kva NTNU seier at dei har gjort dei siste åra, som at dei poengterer at studentar og tilsette deltek i offentleg debatt.

– Dei legg ansvaret over på oss. Eg skriv jo som student, ikkje på vegner av NTNU. Kva har NTNU gjort – lagt opp til akademisk yringsfridom?

Ho seier at lista som Becker legg fram, ber preg nettopp av at NTNU ikkje har oversikt.

– Dette er ikkje ei uttømmende liste fordi det ikkje finst ei uttømmende liste. Me har ikkje oversikt. Kjernen i dette er at me ikkje veit kva me gjer i arbeidet med synleggjering.

Ho tykkjer at lista berre ramsar opp tiltak frå einskilde tilsette og institutt.

– Dette her er ting som einskildtilsette har gjort på einskilde institutt, ingen overordna retningslinjer. Men det er heilt sant at einskilde tilsette har gjort ein veldig god jobb.

Har ikkje fått med seg markering av nasjonaldagen

Kybernetikk- og robotikkstudenten Mia Bongo Norvoll er leiar i Saemien Studeenth Tråantesne, den samiske studentorganisasjonen i Trondheim. Ho kjenner til nokre av tiltaka på lista, men reagerer på einskilde av punkta.

– Eg veit ikkje heilt kva NTNU har gjort for å markera sjette februar. Det er ikkje noko eg har fått med meg, i alle fall.

YPPARLEGE PROBLEMSTILLINGAR: Mia Norvoll, leiar i Saemien Studeenth Tråantesne, meiner at vindmøller og naturinngrep må inn i exphil for ingeniørane.

Norvoll, som Ritman, meiner at det ikkje er symbolpolitikk å skilta på samisk, so lenge det ikkje er det einaste tiltaket.

– Saman med mange andre tiltak er det eit godt initiativ. Men eg tykkjer ikkje at NTNU skal kalla det symbolpolitikk berre for å sleppa å gjera noko med det.

Ho er òg er einig med Ritman i at tilsette og studentar sine engasjement ikkje kan takast til NTNU si inntekt.

– Det var eit litt merkeleg punkt. Å skriva debattinnlegg er jo noko studentar har gjort, ikkje NTNU.

Gløsingane treng kunnskap

Ritman meiner at dei som tek tekniske utdanningar, har like mykje bruk for kompetanse om samisk kultur som studentar innanfor humanistiske fag og samfunnsfag.

– Når ein snakkar om utdanning i samisk kultur og språk, tenkjer ein fort på kultur- og språkutdanningar. Men dei som vil møta det samiske mest, er ingeniørane, dei som arbeider med vindkraft og vassdrag.

Norvoll meiner at NTNU gjer riktig i å taka inn samisk historie i lærar- og historieutdanningar, men er heilt einig i at det kunne kome inn i andre utdanningar i tillegg.

– Det kunne vore drege inn i exphil vindmøller og andre inngrep på samisk område er ypparlege problemstillingar når ein skal drøfta etikk.

Ritman skulle ynskja at dei som arbeider med kraftutbygging hadde kunnskap om samane.

– Det gjer so mykje for det samiske folket å ha nokon med kompetanse som arbeider i NVE eller Equinor. Nokon som veit korleis reindrift går føre seg.

Det er ikkje slik at samar ikkje vil ha eit grønt skifte, understrekar ho. Problemet er at områda deira har vorte innskrenka so mykje.

– Kvifor er det alltid me som må rammast? Det hjelper utruleg mykje at nokon på andre sida av konflikten har kompetanse.

Men det er sjølvsagt ikkje berre gløsingane som treng kompetanse.

Har ein lang veg å gå

Prorektor for nyskaping ved NTNU, Toril A Nagelhus Hernes, seier at den samiske kulturen er viktig og noko ein skal vera stolt av ved NTNU. Ho takkar Ritman og Norvoll for at dei stiller viktige spørsmål.

– Det er riktig at me ikkje har ein eigen handlingsplan for samisk synlegheit, men me er opptekne av å ivareta mangfald og inkludering av tilsette, studentar og i samfunnet elles.

Slik som Becker trekkjer ho fram at UiT, Nord Universitet og Samisk Høgskule har eit særskild ansvar for å ivareta samiske perspektiv. I tillegg trekkjer ho fram at NTNU har fleire fagmiljø som forskar, underviser og skriv innanfor tema som rører ved samiske rettar, historie, identitet og kultur.

ANSVAR: Seniorrådgjevar Tore Sandnes Becker i kommunikasjonsavdelinga til NTNU seier at NTNU skal leggja til rette for utviklinga og ivaretakinga av samisk språk, kultur og samfunnsliv. Foto: Privat

FLEIRE FAGMILJØ: Prorektor for nyskaping, Toril Hernes, seier at NTNU har fleire fagmiljø som forskar, underviser og skriv innanfor tema som rører ved samiske rettar, historie, identitet og kultur. Foto: Madeleine Skogstad

– Den samiske kulturen er absolutt viktig og noko me er stolte av på NTNU.

Ho viser til lærarutdanningane som eit døme på synleggjering av samisk kultur, der rammeplanen for grunnskule og vidaregåande skule er sentral. Rammeplanen seier at elevlar skal læra om emnet.

– Ved NTNU utdannar me dei som skal arbeida i skulen, og difor er det vårt ansvar å gjeva dei kunnskap og perspektiv på samiske tema. Det er gjort mykje bra arbeid på lærarutdanningane ved NTNU på dette området dei seinare åra.

Ho seier at NTNU framleis har ein veg å gå på å synleggjera og inkludera samiske perspektiv innanfor fagområda og å synleggjera samisk mangfald.

– Det historiske bakteppet gjer det ekstra viktig at me vert minna på dette.

Imponert over dei frivillige

Norvoll seier at NTNU sjeldan har teke kontakt med organisasjonen.

– I fjor laga me ein video som NTNU la ut på nasjonaldagen, men elles har me ikkje hatt nokon kontakt i laupet av mi tid.

Ho er heller imponert over kva organisasjonar utanfor NTNU gjer. Ho seier at Samfundet har gjort ein god jobb med å markera nasjonaldagen og heisar flagget kvart år. I år var det ein lunsj i tillegg, og UKA hadde ein stor del av nettsida si på sørsamisk, seier ho.

– So det hadde vore gøy å sjå at NTNU gjorde meir når andre tydelegvis får det til. **UD**

Tore Sandnes Becker er tidlegare medlem i Studentmediene i Trondheim.

Hvordan arrangere middagsselskap

Ta et steg inn i voksenlivet med vår oppskrift på det perfekte middagsselskap.

TEKST: Tuva Martine Ambjørseiet | ILLUSTRASJON: Jesper Hustad | FOTO: Anne van den Hooven

Studenttilværelsen kan by på helgeplaner med repeterende innhold. Det kan ofte ha tvilsomme konsekvenser for dagen(e) som følger. Da kan det være lett å glemme at å samles rundt middagsbordet kan være minst like sosialt som en fest. Derfor vil vi oppfordre til å gripe forkleet fatt og samle gjengen til en smakfull helaften.

Menyen

Å lage mat til flere kan virke stressende. Derfor er vårt viktigste tips til menyen å ikke legge listen for høyt. Ofte kan en liten vri på våre enkle favoritter være nok til å imponere sultne gjester. Når man utvikler menyen, er det også verdt å merke seg eventuelle allergier blant gjestene. Under Duskens oppsiktsvekkende høye prosentandel cøliakere gjør at denne menyen er utviklet med hensyn. Til vårt selskap ville vi ønske våren velkommen. Derfor gikk vi for oppskrifter som kan gi gjestene en følelse av lysere tider.

Bordsetting

Å dekke bordet er kanskje den morsomste oppgaven. Her kan man være kreativ med valg av duk, servietter og lys. Et godt tips her vil være å dekke bordet i samsvar med menyens tema. Derfor har vi gått for blomster og lyse farger. Hvis du vil gjøre det lille ekstra, kan bretteing av serviettene være en enkel måte å imponere på. Det

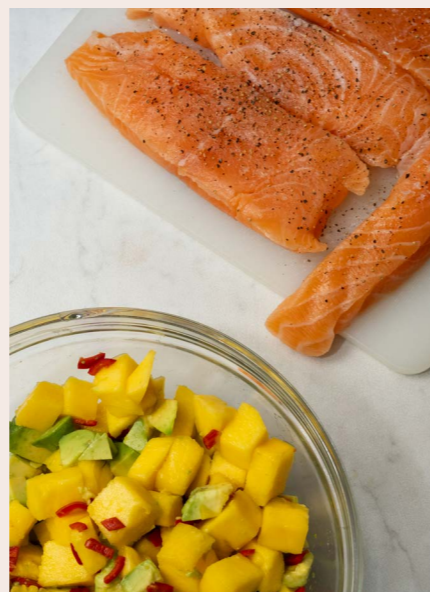
er lite som skal til for å gjøre serveringen mer spennende enn du gjør din egen hverdagsmiddag. For å unngå stress og sørge for en hyggelig atmosfære fra første sekund, anbefaler vi å dekke bordet før du begynner på maten. Dette gir deg god tid til å prøve deg frem med bordsettingen før gjestene kommer.

LADE BATTERIET: Å samles rundt bordet fyller både mage og det sosiale behovet.

VÆR SÅ GOD, SITT: Bordet er dekket, maten er klar og gjestene er sultne.

SUNT OG FARGERIKT: Laks med mangosalat er en sunn og sikker vinner hos de fleste.

Honningglasert laks:

Oppskriften gir 8 porsjoner og tar omtrent 20 minutter.

Ingredienser:

- 8 laksefileter
- 1 ss salt
- 1 ss pepper
- 1 ss paprikapulver
- 6 ss smør
- 1 ss olivenolje
- 3 ss vann
- 3 ss soyasaus (glutenfri)
- 1 dl honning
- 1 lime

Fremgangsmåte:

1. Krydre laksefiletene med salt, pepper og paprikapulver på hver side.
2. Ha smør og olivenolje i en panne. Når smøret har smeltet, tilsetter du vann, soyasaus, honning og limesaft.
3. Stek blandingen på middels varme til sausen blir varm. Ha så laksefiletene i pannen.
4. Stek på hver side i omtrent fem minutter eller til filetene blir gylne.

FORTJENER EN STJERNE: Denne middagen hører hjemme i speilsalen på Britannia.

Mangosalat

Ingredienser:

- 2 mango
- 2 avokado
- 1 rødløk
- 1 chili
- Lime
- Koriander

Fremgangsmåte:

1. Kutt mango, avokado og rødløk i små biter.
2. Finhakk chili og riv koriander.
3. Bland sammen og skvis limesaft over.

HELT MANGO: Mange gode mangoer.

Sitronsorbet

Oppskriften gir 8 porsjoner.

Ingredienser:

- 2 dl vann
- 3 dl sukker
- 4 dl sitronsaft (ca. 4 sitroner)
- 2 eggehviter

Fremgangsmåte:

1. Varm opp vann, sukker og sitronsaft i en kjele. Rør til sukkeret løser seg opp.
2. Sil blandingen og ha den i en boks. La blandingen avkjøles, og sett den i fryseren over natten.
3. Neste dag: Pisk eggehvitene til stivt skum.
4. Skrap opp sitronblanding og ha den i en bolle sammen med eggehvitene. Pisk til det blander seg godt.
5. Sett isen i fryseren i minst én time.
6. Topp med jordbær før servering.

EN FORFRISKENDE AVSLUTNING: Gi gjestene en forfriskende slutt på kvelden med denne sitronsorbeten. Oppskriften er lettere enn du skulle tro.

EN NATT I GUIDERIKET

Gi ungdommen brennevin før idretten tar dem, sa Per Inge Torkelsen. Eller var det omvendt? Vi husker ikke. «Fylla har skylda».

TEKST: Halvor Elverum
ILLUSTRASJON: Victoria Lillejord Stenshagen
FOTO: André Torvestad

SLITEN: Er NTNUI et skalkeskjul for øltørste studenter?

Vi har lenge hatt en hypotese i Under Duskens sportsredaksjon: NTNUI er egentlig et skalkeskjul for drikketørste studenter som vil møtes. Litt som da undertegnede ble tatt opp i linjeforeningskoret for en del år siden, der sangheftet siden er blitt brukt mer som ølbrikett enn noe annet. Vi burde kanskje skjønt greien da opptakskriteriet var å covre den tyske teknoslageren «Jan Pillemann Otze» som har en ompafaktor sterkere enn fjorten vodkashots.

Samtidig: Studentidretten fosterer jo unektelig frem blodseriøse idrettsutøvere på høyt nivå. Facebook-siden vår renner over av innsamlingsaksjoner til fattige studentatleter som har kvalifisert seg til internasjonale mesterskap. Det kan skrytes av norgesmestre i nesten alle idretter, så kanskje er øl, vin og pjoletter bare en gulrot i enden av en hard sesong? Det er idretten som er den egentlige frelsen.

Uavhengig av hvilken teori du abonnerer på, taler tallene for seg selv: Hele fjorten tusen studenter er tilknyttet

universitetsidretten i Trondheim. Som ekte gravejournalister ville vi komme til bunns i studentidrettens popularitet én gang for alle. Vi tilbrakte derfor en kveld på Gudenes natteliv som utgående reportere med mål om å besvare ett enkelt spørsmål: Var det festen som var skyld i idretten eller idretten som var skyld i festen?

Inn i løvens hule

Allerede før Dagsrevyen 21 er slutt, har holder av gul-, grønn- og svartkledde studenter begynt å ta seg gjennom Trondheims nattemørke. Køen til det runde røde virker endeløs. Vi har dårlig tid, får vi høre. Spørsmålet er: til hva?

Strømmen av folk trekker oss inn på huset og opp trappene til Storsalen. Vi skjønner det nå: Gulvet foran oss er ryddet for armhevingskonkurranse. Et lag av røyk ligger over rommet. Langs tribunerekkene står folk tett i tett. Det ropes og hyttes med nevene. Det hele ligner et motiv fra Ridley Scotts *Gladiator*.

«Trekk ut på gulvet», spraker det fra taket.

Er det gudene? Det får vi kanskje aldri vite. Før vi rekker å summe oss, er gulvet fylt opp av tettbygde menn og kvinner. T-skjorter kastes og overarmer plantes i bakken.

I den noe sparsommelige invitasjonen til kveldens arrangement var innsalget følgende: Gudenes natteliv er tidenes idrettsfest. Med idrettsfest så vi for oss volleyballshorts og pils på Lyche, men her er altså blodslitet selve episenteret av begivenhetene.

På gulvet foran oss vokser blodårene seg større og større. Det begynner å tynnes ut i rekkene. Bare et knippe menn er igjen. Det gjaller rop fra tribunen mens én etter én går i bakken.

Salen er elektrisk. Det en energi vi vanskelig kan sammenlikne med noe annet. I kultklassikerboken *Født til å løpe* beskrives idretten som en slags rus – noe tilnærmet likt å ta narkotika. Foran oss gir begrepet «treningsnarkoman» mer mening enn noensinne.

BLIKKFANG: Gjengen fra NTNUI svømming representerer stolt sporten sin.

«Nittiåtte... nittini... hundre... hundre-og-én», teller takgudene.

«Det blir nesten for dumt», sier noen bak oss idet sistemann går i bakken. En vinner er kåret. Han løftes utslitt mot himmelen mens lyskasterne i Storsalen gudommeliggjør ham.

Det kan minne om et bibelmotiv: Jesu himmelfart, der gjeterne står på marken og strekker hendene mot sin utvalgte.

Mellom myter og menn

Vi begynner å lure på om våre hypoteser var feil allerede fra begynnelsen. Det var verken langtur i marka eller brennevin som var grunnen til studentidrettens popularitet; idretten var mer som en religion å regne.

«Vål`enga du er min rellion, en av en million – stolt gammel tradisjon», som vi sang på cupfinalen i 2008. Bataljen vi akkurat har vært vitne til fremstår nærmest rituell, som noe tatt fra en gresk myte.

Så hva er da NTNUI – en kult? Studentidrettens svar på Smiths venner? Mennesker med felles mål og verdier

som skaper et fellesskap rundt disse. Det har jo ligget i navnet hele tiden: Gudenes natteliv. Idrettsfolk har dessuten alltid vært litt gladkristne, innsér vi – energiske folk med en irriterende optimisme.

Likevel: Idet Messias igjen er satt ned på parketten og lyset senkes over salen, er bibelreferansene ikke lenger så tydelige. Det er ikke så mange av de ti budene vi kan finne i sjøslaget rundt oss. Lepper har blitt fuktigere, blikkene smalere. Kun fadderukens togafest kan konkurrere om å ha flere lettkledde deltakere.

Vi er her for å finne en sterk fyr som er god i sengen, får vi høre fra to jenter. Vi tok dessverre bare tju armhevninger, må vi melde tilbake. Beklager. Syndsforlatelsen virker fjern.

En ny hypotese

Over en øl på Edgar filosoferer vi videre. Etter oppvisningen i Storsalen har vi skjont at vi har oversett noe viktig. Selv om idretten er en rus i seg selv, ble den blant fulle studenter i Storsalen opphøyd til noe enda større.

Mellom våre to innledende teorier ligger det derfor også nå et tredje alternativ: Det er ikke sport eller alkohol alene, men symbiosen mellom dem som er studentidrettens drivkraft. For en gjeng som har levd mesteparten av livet som avholdsfolk, representerer krysningspunktet mellom de to en slags postmatur orgasme av endorfiner og andre lykkehormoner.

De siste årene har for eksempel flere hybridvarianter av idrett og alkohol blitt popularisert. Vi har blitt invitert på både beer mile, ølsvøm, sjakkkrave og ludøl (det stemmer, ludo pluss øl). Øl er tilsynelatende for idretten detprostituerte angivelig var for Frp-politikere på starten av 2010-tallet – en uslæelig kombo.

Armhevninger og billig Dahls er kveldens utkårede variant. Én pluss én blir tre kan det nesten virke som.

Rundt oss har nattelivet slått inn for alvor. Samfundet fester av gårde i et sinnssykt tempo. Det fremstår som vår sterkeste teori så langt, konkluderer vi og rangerer av gårde videre.

KLAR TIL KAMP: Assosiasjonene til spillefilmen Gladiator var tydelige når festens sterkeste kvinne og mann skulle kåres.

Jakten på Kjetil Rekdal

Ikke alle her minner oss om Haaland, Tutta eller Ingebrigtsen. Mannen som tok hundre armhevninger er nok sportslig anlagt. Det kan samtidig virke som om kveldens deltakere er i et slags ytterpunkt av studentidretten – en gjeng fyllicker som aldri har tatt på seg et par leggskinns i sitt liv. De egentlige atletene står kanskje akkurat nå en helt annen plass, fullt opptatt med å løfte bildekk og drikke tran.

Vi må finne ut av om vi egentlig er på en kostymefest eller blant ekte atleter. Idrettsfolk er kjent for sin sportsinteresse. Som forskningsmetode benytter vi derfor Norges mest kjente sportskvisspørsmål: «Hvem satte straffen mot Brasil i 1998?»

Det første svaret vi får er ikke så betryggende:

– Ronaldinho! Nei, vent...

Vi kommer oss fort videre før inkvisisjonstrangen blir for sterk. Det er heldigvis noen mer realistiske svar å oppdrive. Riise, Fjørtoft og Flo nevnes

av noen. De er alle nærmere svaret på «Mirakelet i Marseille».

Noen byr oss på en øl og forklarer at det er samholdet som gjør NTNUI populært. Fellesskap og idrett, lagånd og fine folk er hele greien. Dette er ikke noe mer enn et familieselskap med fjerne kusiner og fettere.

Veldig vakkert, anerkjenner vi, men det hele virker som en avledningsmanøver. Vi skyter av gårde lakmustesten vår og får napp.

«Det er bedre at jeg skårer, enn at du bommer», kommer det inn fra siden med beste Rekdal-stemme. Bingo! Det er med andre ord noen her som har sportskunnskapen i pannebrasken, selv på stigende promille.

Festen er frikjent enn så lenge.

Trøndelags Kevin Bacon gir oss svaret

Fleksing av biceps er byttet ut med dansesko. Klubben er omgjort til russebussen vi aldri fikk være med på. Jakten på innsikt virker mer og mer håpløs. Folk har begynt å kline i mørke

hjørner, så det er kanskje på tide å komme seg hjem.

På vei ut observerer vi en kar som ligner forbløffende mye på Kevin Bacon og skjønner plutselig greia: Det hele er som plottet i *Footloose*. En gjeng ungdommer som har måttet avstå fra livets herligheter og nå endelig får lov til å danse igjen. Idrett og religion er asketiske sysler, og det er Gudenes natteliv som har satt dem fri.

Vi feller en tåre for det vakre bildet og tar oss ned trappene til Rundhallen, ut i natteluften og inn til eimen på Sesam. En baconburger, takk! Vi lover, det er tilfeldig.

Med frisk luft i hodet og en burger i hånden føler vi en større klarhet. Det kan være at vi har blitt klokere på hva som er greien med NTNUI. Det er vanskelig å si. Innenfor litteraturen eksisterer det et dogme som sier at forfattere ikke skal prøve å forklare virkeligheten, bare beskrive den.

Vi stilte derfor hypotesene, men du får trekke den endelige konklusjonen selv.

Vi må rekke et nachspiel.

Danske Viktor Torp hadde nettopp tuppet ballen i mål foran et ekstatisk Wembley-publikum. Fotballverdenen sto stille. De hadde, for under én time siden, ligget under 3–0 mot Manchester United, én av Englands giganter. Nå var stillingen 4–3.

Eller det var det den burde ha vært da Torp skrek i glede mot Coventry-fansen. Championship-spilleren og tilhengerne hadde enda ikke kjent på antiklimakset som er fotballens til nå verste oppfinnelse.

Videoassisterte dommere, VAR.

At målet ble annullert på grunn av en offside på tre millimeter, er ikke rødt kort verdig; det kan diskuteres i det lange og brede om bildet faktisk ble tatt idet pasningen blir slått eller om vinkelen er god nok til å dømme. Alt dette er uviktig.

Forbrytelsen ble gjort idet dommeren holdt spillet fra å starte igjen og tok fingeren mot øret for å høre avgjørelsen bedre. Et mål som ville ha blitt husket som kronseksempelet på FA-cupens helt spesielle magi, drept av en langdryg prosess som fratok øyeblikket potens og endte med forvirring.

Hvis dommerne mener at det er offside, så må de få opp flagget umiddelbart, så ikke spillere, tilhengere og nøytrale blir lurt til å tro de har opplevd noe utrolig. Mener de ikke det, må alle få nyte det salige. Redd oss fra maskinenes tyranni, og gi oss fotballen tilbake.

I denne utgaven er det en superstjerne fra den amerikanske college-basketballen som skal hedres med gullballen. Rett og slett fordi hun er så sabla god at selv en fjellape som mener baller helst skal sparkes, fikk øynene opp.

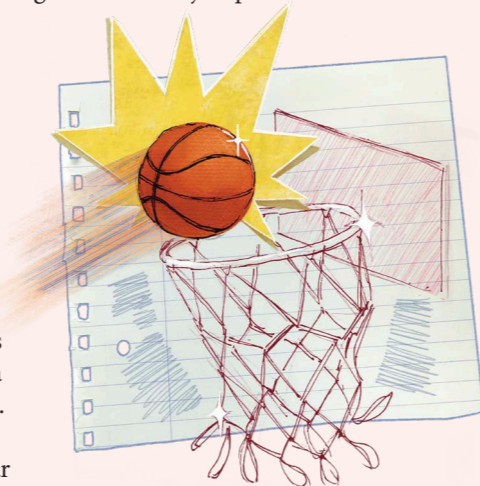
Indiana Fevers nye nummer 22 heter Caitlin Clark, og hun har seilt opp som denne generasjonens store talent. Med sitt nærvær og storspill har hun sørget for at den siste kampen hennes for Iowa State University ble sett av 14,2 millioner seere.

Og det var hennes fortjeneste. De første ni kampene av sesongen var ikke engang på tv, men så god var Clark at ligakommisjonærene først sørget for at kampene hennes ble spilt på et tidspunkt så de kunne sendes på tv, for så å sørge for at tv-programmene ble tilpasset kampene i stedet.

Dette alene er verdt gullballen, men de siste dagene har hun gått frem som en rollemodell for kvinnelig basketball og kvinner generelt. For eksempel da hun debuterte som komiker på *Saturday Night Live* eller da hun valgte å overse en mannlig reporters heller bisarre forsøk på flørtning i stedet for å more ham.

Fortsetter hun slik, vil nok navnet Caitlin Clark bli et navn som nevnes i samme åndedrett som de mannlige superstjernene.

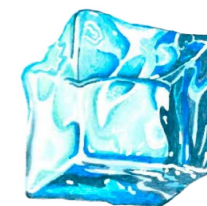
TEKST: Kristoffer Ramsøy Fredriksen | ILLUSTRASJON: Kirsti Jacobsen

TEKST: Henrik Storvik Roestad | FOTO: Anne van den Hooven | ILLUSTRASJON: Hedda Spro Larssen

Mocktailfest

Er alkoholkjøret blitt for hardt frem mot eksamenstiden? Eller har du tenkt at det kanskje hadde vært godt med en drink som ikke du angrrer på dagen derpå? Frykt ikke – her er fire vidunderlige alkoholfrie drinker som du kan lage selv.

Mockito

5–10 blader med mynte
3 dl energidrikk med sitron- og yuzusmak
1 dl sitronlimonade
Noen dråper limesaft
Knust is

Mojito er en klassisk drink, og den nytes like godt foran badebassenget som i den kalde trondheimsvåren. Mos myntebladene i bunnen av glasset, og fyll glasset med is. Hell over energidrikken og limonaden. Skvis noen dråper fra en lime, og rør om.

Piña colada

3 kuler med vaniljeis/fløteis
¼ ananas
70 ml kokosmelk (tilsvarer ca. en kvart boks med kokosmelk)

Piña colada er opprinnelig en tropisk drink med rom, ananas og kokos, og den er Puerto Rico sin nasjonaldrikk. Skjær bort kjernen av ananasen, og del den i terninger. Bland alle ingrediensene i en blender. Hvis du ønsker en mer kremete konsistens, kan du legge til mer is. Drinken kan pyntes med krem og et rødt kirsebær hvis du ønsker.

Shandy lime

2 dl alkoholfri ingefærøl
2 dl alkoholfri øl
¼ lime

Shandy er en drink man tror at først ble laget rundt midten av 1800-tallet. Den lages ofte med like deler øl og brus. Hell over ingefærølen og den alkoholfrie ølen, skvis deretter over en kvart lime og topp med is.

Iskreamsoda med cola

3 dl cola
1 kule vaniljeis eller fløteis
Knust is

Iskreamsoda er en klassisk drink hentet fra Statene. Bruk et stort glass, og fyll en tredel av glasset med den knuste isen. Fyll glasset med cola, men ikke helt til toppen. Topp deretter det hele med en kule med is. For å få best smak, rør den sammen med en skje eller sugerør før du nyter den.

Hagefest, men ikke på måten du tror

Trondheim kunstmuseums nye utstilling tar for seg hele Else Hagens kunstnerskap

TEKST: Kjersti Eline Stuen | FOTO: Torstein Olav Eriksen

Fra 25. mai til 1. september skal Else Hagens kunstnerskap fylle Trondheim kunstmuseum. Fargerike malerier med den ærlige hverdagen i sentrum skal pryde hele andre etasje. Mellom mennesker tar et unikt dypdykk ned i Hagens omfattende og varierte karriere.

– Vi gleder oss veldig til å kunne vise det frem, forteller avdelingsleder Ida Grøttum ved Trondheim kunstmuseum.

Kunst på tur

Grøttum utdyper at de har arbeidet med dette i flere år. Utstillingen er et samarbeid mellom Nasjonalmuseet i Oslo, Stavanger kunstmuseum, Kunstsilo i Kristiansand og Trondheim kunstmuseum. Resultatet av dette arbeidet skal nå vandre fra museum til museum.

– Det er veldig kjekt å kunne jobbe sånn. Det tar tid å modne et slikt prosjekt.

Utstillingen vil endre seg litt etter lokalet.

– Vi har vært så heldige og fått låne noen verk av private eiere i Trondheim som bare vises her, sier Grøttum.

Hun tror at denne måten å jobbe på skaper kvalitet for publikum.

– Det er et svært gjennomarbeidet samarbeid. Vi har utvekslet idéer, jobbet oss godt gjennom kunstnerskapet og hvordan det skal vises frem.

Sammen har museene også skrevet den første boken om Else Hagen.

– Det å ikke ha en bok om henne har vært et virkelig savn. Det var deilig å få den i hendene, sier Grøttum og smiler.

Med 200 sider viser boken en oversikt over Hagens karriere samt alle verkene som stilles ut i utstillingen.

– Den inneholder også tekster med ulike fokus fra de involverte museene, sier Grøttum.

Kompromissløs og kul kvinne

Hun forteller videre at Hagen kanskje ikke har blitt omtalt som et viktig kunstnerskap i vår tid.

– Hun er ikke en glemt kunstner, men for mange oppleves dette som et nytt bekjentskap.

Hun setter spørsmålsteget ved at Hagen ikke er mer omtalt i nyere norsk historie. Her drar hun frem et eksempel fra Gunnar Danbolts Norsk kunsthistorie hvor Hagen er nevnt i en bisetning om en annen kunstner. Grøttum har ikke noe fasitsvar på hvorfor det er slik.

– Vi håper det er noe publikum også kan undre seg over når de ser verkene. Hvorfor har dette kunstnerskapet vært så lite synlig?

Hagen levde fra 1914 til 2010 og jobbet mye med offentlige utsmykninger.

– Hun var opptatt av at kunst skulle være allemannseie og befinne seg hvor folk var, sier Grøttum.

Hun var mor, men hadde også en aktiv karriere som billedkunstner. Denne dobbeltrollen er til stede i flere av verkene hennes.

– Å kombinere en kunstnerkarriere med morsrollen har alltid vært en utfordring. Jeg har blitt mer bevisst på det siden jeg begynte å jobbe med Else Hagen, forteller Grøttum.

Noe som også har preget den utstilte kunsten er Hagens interesse for fridans og feminisme.

– Det er et kunstnerskap med mange tråder å dra i. Det er nesten vanskelig å avgrense det, sier Grøttum.

Selv er hun preget av å ha jobbet med kunstnerskapet i flere år.

– Jeg føler jeg har snakket om Else Hagens liv og virke i en liten evighet, sier hun og smiler.

Hun gleder seg til resultatet av arbeidet skal vises frem.

– Jeg tror alle vi her på museet har blitt inspirert av Else Hagen. Hun virker som en kul, kompromissløs dame, sier Grøttum.

INSPIRASJONSKILDE: Ida Grøttum ved Trondheim kunstmuseum forteller at de alle er inspirert av Else Hagen.

FARGEFEEST: Hagen har blitt verdsatt for sin særegne fargebruk.

DANS I KUNST: Det er antydning til dans i flere av Hagens malerier.

En utilsørt hverdag

Utstillingen består i hovedsak av malerier og grafikk med motiv hentet fra dagligdagse situasjoner.

– Bildene er gjenkjennelige for folk. Det er mennesker, barn i lek og hverdagslig frustrasjon. Det er noe ekte der som folk setter pris på, sier Grøttum.

Hun trekker frem «Familie», et maleri som portretterer en ammende mor som oser frustrasjon og kaos.

– Det er et alternativ til den harmoniske fremstillingen av den ammende mor.

Hennes aktmotiver vises også ofte i naturlige sammenhenger. Det er kvinner som dusjer, gjør seg klare til stevnemøter eller tørker håret.

– Det forsterker idéen om at seksualiteten er noe du har for deg selv, ikke for andre, sier Grøttum.

Videre understreker hun Hagens ferdigheter innen fargebruk og komposisjon.

– Hun blander et stramt komposisjonssystem med menneskelig og lekne motiv, og det er en særegen kvalitet i fargebruken hennes.

Verkene er nå på vei fra Stavanger til Trondheim. Åpningsdatoen nærmer seg og entusiasmen er voksende.

– Forskjellen mellom å planlegge en utstilling og å få den opp på veggen forbauser meg alltid. Det er like stort hver gang. Jeg gleder meg masse. **UD**

TIPS TIL DEG

SOM ALLTID MISTER VENNENE PÅ FESTIVAL

Er du én av dem som allerede har kjøpt billett til en av de store festivalene i år? Eller har du kanskje planer om det? Her kommer fem tips til hvordan man lett kan finne vennene sine på festival dersom man har mistet dem.

TEKST: Jenny Hanssen | ILLUSTRASJON: Eugen Johnsen

Ballong

Denne er kanskje litt kontroversiell, men helium har en literpris på 75 kroner og er ikke minst veldig effektivt for å lett kunne få øye på hverandre på festivalområdet. Spesielt nyttig er ballongen dersom man mister hverandre foran selve scenen, selv om du da må være forberedt på en hel del irriterte festivalgjengere bak deg som du ødelegger sikten for.

Flash-mob

Generelt synes jeg det er altfor lite flash-mob-er i 2024. Er dere en større gjeng som har mistet noen i folkemengden, synes jeg det å starte en flash-mob er undervurdert. Det trekker mye oppmerksomhet fra folk rundt og er god underholdning for deg og dine venner.

Skredsøker

Det er kanskje litt i dyreste laget å investere i en skredsøker, men det er verdt å investere i den ultimate festivalopplevelsen med dine venner. Og om dere allerede er en turglad gjeng som både har og er vant med utstyret, hva stopper dere?

Matchende klær eller hatter

Dette er mitt favoritt-tips. Hvis gjengen din i forkant går til anskaffelse av matchende, fargerike, gøy skjorter eller hatter, er det for det første enkelt å få øye på dere i folkemengden. For det andre er jeg sikker på at dere kommer til å tiltrekke dere en hel del positiv oppmerksomhet fra andre rundt dere.

Ha en høy venn

I en stor folkemengde, for eksempel foran scenen eller i barkøen, er det mye lettere å få øye på bakhodet til en person som er høyere enn dem rundt seg. Spesielt hvis personen har på seg en merkelig hatt eller lignende. Derfor ville jeg rådet deg til å gå til anskaffelse av en høy venn, dersom du ikke allerede har det, og ta med hen på festival. Bruk personen som et møtepunkt i folkemengden, men ikke glem å kjøpe en pils til hen for bryet.

Avslutningsvis vil jeg bare oppfordre deg til ikke å være én av dem som står med ryggen vendt fra scenen med lommelykt på mobilen for å finne vennene dine. En festival på en solfylt dag med noe godt å drikke på er det ultimate stedet for å møte nye folk med samme interesser og musikksmak som deg. Skulle du være så uheldig å ikke finne vennene dine, så slipp deg løs, lev i nuet og vær åpen for å bli kjent med nye folk!

Under Buksen

ILLUSTRASJON: Kian Nouri

Sorry, jeg er ikke mammaen din

Jeg vet at pupper er digg, men jeg er ikke mammaen din. Dette er nesten på grensen til amming.

De aller fleste jenter som ligger med gutter har opplevd gutters besettelse av pupper. Jeg skjønner det; jeg liker også pupper, altså, men det er faktisk ikke amming vi holder på med.

Når jeg ligger i sengen (eller hvor det enn skulle finne sted) og du har suttet på puppene mine i flere minutter, begynner jeg å lure på om vi egentlig har sex, eller om jeg ammer deg. Hvis du sutter hardt nok, tviler jeg ikke på at det kommer litt melk ut (det gjør ikke faktisk det), men jeg ligger fortsatt der og lurer på hvorfor dette er sexlivet mitt.

For faktisk er at de fleste bare kjeder seg når du bruker for lang tid. Ja, det kan være fint i et par sekunder som en del av foreplay, men etter en stund blir det bare kjedelig.

Poenget til foreplay er å bygge opp spenningen, men den spenningen blir fort borte når man fokuserer på én del av kroppen for lenge. Hvis du faktisk er så besatt av pupper at du «bare må, liksom», kan det ikke skade å fokusere på flere deler av kroppen samtidig.

Samfunnet, og spesielt porno, har overseksualisert pupper og tydeligvis fått mange gutter til å tro at jenter kan oppnå orgasme dersom man spiser opp puppene deres. Beklager hvis dette er første gang du hører det, men orgasme er ikke oppnådd så enkelt som på porno. Det er (for det meste) heller ikke særlig realistisk.

Ikke bare har jeg opplevd noe jeg ville kalt på grensen til amming, men jeg har også vært vitne til biting. Jeg vet ikke om det skyldes et dyrisk instinkt jeg tydeligvis aldri har opplevd eller om han trodde jeg faktisk likte det, men jeg kommer i hvert fall ikke til å komme om det føles som om brystvortene mine holder på å falle av. Jeg sier heldigvis ifra, men nesten hver gang får jeg et litt overrasket blick tilbake.

Mitt tips til deg: Ro ned og husk at jeg ikke er mammaen din.

xoxo Kari Bradsjå

Har du tanker om sex, noe du vil vi skal snakke om eller historier du vil vi skal dele? Send e-post til kulturredaktor@studentmediene.no med emnet «Under Buksen» Alt holdes anonymt.

HORRORSKOP

Det er snart sommer, men før den tid må vi leke haien kommer. Her er mine ferskeste spådommer.

TEKST: Christian Truyen Ryssdal | ILLUSTRASJON: Tallak Lie

Vannmannen

(20. januar–18. februar)

Du kommer til å motta flere drapstrusler i tiden som kommer. De første ukene blir traumatiserende, men om en stund kommer du til å omtale det som en opplevelse du ikke ville vært foruten.

Fiskene

(19. februar–20. mars)

Overgangen fra flippflopper til sandaler (og liknende tysk sandal-aktig fottøy) kommer ikke til å utbedre den påbegynte gnagsårsituasjonen som foregår mellom stortåen og langetåen. Ikke begynn å bruke sokker i dem av den grunn. Det ser fryktelig tåpelig ut.

Væren

(21. mars–19. april)

Selv om det høres usympatisk ut, burde du for all del tømme plastavfallet ditt i havet hele den neste måneden. Joda, fremtiden skapes kanskje nå, men du må tenke litt på deg selv også.

Tyren

(20. april–20. mai)

Om noen dager kommer du til å ha en guffen opplevelse med joggesko, men ikke slutt å bruke sko av den grunn. De skal visst være bra for ryggen – eller ikke?

Tvillingene

(21. mai–20. juni)

Fra og med neste uke vil du bli kjent som «hore på sporet» i både nære og fjerne kretser. Gratulerer!

Krepsen

(21. juni–22. juli)

Husker du den gangen du unnvek selve vikeplikten? Det er kanskje ikke så rart at du ikke gjør det, fordi det skjer først neste uke.

Løven

(23. juli–22. august)

Når det begynner å brenne mens du befinner deg i en uspesifisert etasje over bakkenivå, må du ikke finne på å bruke branntrappen. Det er ikke sånn at du kommer til å falle, men det er best for alle om du blir inne.

Jomfruen

(23. august–22. september)

Livet kan være ganske bokstavelig i blant, eller hva? Haha.

Vekten

(23. september–22. oktober)

Om noen uker kommer du til å havne i en skikkelig søppelbasert situasjon. Det kan hende det både suger og lukter dritt, men jeg vet ingenting.

Skorpionen

(23. oktober–21. november)

Akkurat som en ikke skal skue hunden på hårene eller selge skinnen før bjørnen er skutt, burde du heller ikke henge jakken på kleshengeren før stativet er montert. Unngå bretting hvis du ikke har strykejern.

Skytten

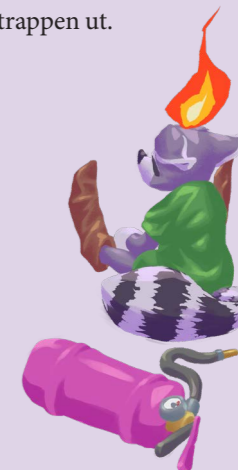
(22. november–21. desember)

Etter å ha lest denne utgavens horrorskop kommer du til å bli ekstremt overtroisk. Ikke ta det personlig, noen ganger fungerer bare verden på den måten.

Steinbukken

(22. desember–19. januar)

På ueffent vis kommer du til å finne ut at brannslukningsapparater også går ut på dato. Hils din venn løven og ta branntrappen ut.

Sūn Byrd

– Sūn Byrd

TEKST: Simon Torsvik Thingnes | FOTO: Laura Schoeler, Vaco Records

Sūn Byrd får det til å føles som om sommerbrisen på den franske rivieraen blåser helt opp til Trondheim.

Det er mye bra soulmusikk i Norge for tiden, og ett av de nyeste tilskuddene til denne bevegelsen er bandet Sūn Byrd. Bandet tidligere kjent som Dark Roast har gjenoppstått som en fugl fønix og serverer friske, funky og fete låter på sitt selvtitulerte debutalbum.

Over hele skiven er det et deilig retro-preg som maler tydelige bilder. De myke og klangfulle instrumentalene transporterer deg til en strandbar i Sør-Europa et sted. Vinden tar tak i silkeskjorten din mens solen er på vei ned i Middelhavet. Og overgangen fra avslappet lounge til dansegulv rundt deg lydlegges av sine respektive låter.

Av høydepunkter kan en nevne den bakoverlente og fløyelsmyke kjærlighets-

erklæringen «Night & Day», og «Mrs. Floughheart» der tempoet skruses opp med forførende rytmer, men uten å miste mykheten. «Keepin' Up» holder dansegulvet varmt på en måte som kan minne om Nu Geneas musikk, perfekt egnet til å sette stemningen en varm sommerkveld.

Platen hyller også sjangerens helter på mesterlig vis. «Hey Love» åpner med et clav-riff så funky at Stevie Wonder ville blitt rørt, før den eksploderer inn i et kraftfullt refreng. Like etter tas det hele ned i et trommebrekk som kunne sklidd rett inn i katalogen til James Brown. Vokalen på «Free Yourself» har samme emosjonelle kvalitet som Curtis Mayfields stemme. Sammenligningene her hentes altså fra øverste hylle.

Så skal det sies at til tross for retropreget og referansene til fortidens storheter låter albumet så bra som det går an å låte i 2024. I tillegg til glimrende fremførelser av musikerne, har produsent Erlend Mokkelbost gjort en fabelaktig jobb med dette knippet med låter.

For resten av sommerhalvåret er altså oppskriften enkel: Sett Sūn Byrd på repeat, len deg tilbake, og drøm deg bort til den franske rivieraen.

girl in red

– I'M DOING IT AGAIN BABY!

TEKST: Mille Eftang Meinich | FOTO: Columbia Records

Den velkjente melankolien til girl in red er fremdeles tema, men denne gangen med et hint av håp og rock.

Den verdenskjente artisten fra Horten er tilbake med sitt andre album *I'M DOING IT AGAIN BABY!*. Med ti ferske låter gir hun lytteren en variert opplevelse med både up-beat danselåter og noen roligere låter for litt andre sinnsstemninger.

girl in red har talentfullt mestret å beholde sitt unike lydbilde av alternativ pop, samtidig som hun klarer å løfte musikken til et bedre og høyere nivå i det nye albumet.

Vokalen på albumet er leken og utforsker flere stiler gjennom de forskjellige låtene, med innslag av både snakking og hard rocke-vokal. Vokalen er gjort klarere på flere av sporene, noe som gjør at tekstene er tydeligere enn på hennes tidligere album. Stemmen hennes får derfor det spillerommet en stor stemme fortjener.

Midtveis i albumet finner vi den eneste låten med samarbeid med en annen artist, nemlig Sabrina Carpenter. Med en litt uvanlig vri blir Carpenter introdusert midt i låten gjennom en dialog mellom henne og girl in red, og sammen skaper de en sexy sfære.

girl in red briljerer igjen med bruken av instrumenter på albumet. Basslinja på «Ugly Side» er til å dø for, og gitaren på «DOING IT AGAIN BABY» er umulig å få ut av hodet, for ikke å snakke om når trommene gjør sin entré.

Albumets siste låt gir en absurd følelse i lydbildet, men er desidert én av de viktigste tekstene på albumet. Med fem stjernefigurer som tittel gir girl in red oss et innblikk i hvordan det er å være artist og hva som kreves av en artist for å være en hit-maskin i musikkbransjen.

I sin helhet er tekstene på dette albumet ærlige og enestående. Med et bredt ordforråd er låtene tettpakket med meningsfull tekst som vekker beundring og ettertanke. Det er ikke grenser for hvor mange følelser hun klarer å beskrive og sette ord på på kun ti låter.

Gjennomgående kan albumet oppleves som en reise gjennom forskjellige faser av følelser fra start til slutt. Om man har gått gjennom en forelskelse ved første øyekast til et stygt brudd, kan man lett kjenne seg igjen i girl in red. Hun portretterer så mange utfall i kjærlighetslivet at hun gjør det vanskelig å ikke kjenne seg igjen.

Melankolien og de depressive assosiasjonene er der som forventet av girl in red, men likevel er det håp og positivitet mikset inn i albumet. Man sitter igjen med en god følelse av denne musikken. girl in red imponerer igjen!

KUTTE UT MED NYVEIV

- DEN KORTE HISTORIEN OM THE CUT.

Nyveiven sitt høydepunkt og fall.

TEKST: Herman Østby | ILLUSTRASJON: Lea Lauvland Longva

Nyveiv er én av de viktige rocketradisjonene, eller snarere musikktradisjonene, som har gjennomsyret det norske landskapet fra det sene 70-tallet til det tidlige 80-tallet. Dette gjelder først og fremst band som De Aller Vørste!, Alle tiders duster, De Press og Cirkus Modern, for å nevne noen. Alle med sin inspirasjon fra pønken, slenger på litt synter, kanskje reggae, kanskje ska og litt av hvert for å lage det som da regjerte i England: dansbar intellektuell musikk. Hvorvidt The Cut kunne kategoriseres som dette, kan en finne ut av i sammenheng med hvordan det gikk med dem.

KUTTET SEG I MUSIKK- MILJØET

Debuten til The Cut ble etter kort tid dekket i mediene. Eller slik som Farsunds Avis noe forvirrende kalte gruppen: «The Curt». I samme artikkel ble de også nevnt ved korrekt navn og anmeldt som «temmelig anonym utenom Oslo-området». En EP hadde de tidligere gitt ut, og nå var debut LP-en på markedet. Anonymiteten kom av at de nylig hadde blitt dannet våren 1980.

Bandet bestod for det første av vokalist, multi-instrumentalist, tegneserieskaper og berlineren Volker Zibell som hovedarkitekt med erfaring fra bandet Ash Ra-temple. Ellers var viktige bidragsytere bassist Torgrim Eggen samt gitaristene Atle Gundersen og Don Buchanan. De begynte først uten trommeslager, men fikk jobbet seg opp til en EP i mai i 1980 ved bruk av lydeffekter og en trommemaskin. *Four Cuts – Fresh and Bleeding* ble markert som om fostervannet hadde gått, og The Cut var derav stående på egne bein i det norske musikkmiljøet. Ifølge Halden Arbeiderblad i oktober 1980 så var The Cut «landets mest spennende for øyeblikket?».

De hadde i hvert fall en sound som var nyveiv med bruken av trommene, den lekende bassen, de skarpe syntene og gitarbruken. Bandet var noe mer dunkelt i lydbildet enn for eksempel

annen nyveiv. For eksempel bergensbandet Program 81 som ville kalt nyveiv-musikk «hard og kald musikk», og som heller gikk for sjangeren «hotwave».

The Cut hadde heller ikke det rockete, mekaniske De Press-lydbildet, men derimot en renere og glattere produksjon. Dette kan først og fremst komme av at bandet fikk med seg John Leckie som produsent på debutens *Shadow Talks*. Leckie hadde tidligere produsert plater for Simple Minds og XTC samt norske De Press. Bandet fikk et banklån på 60 000 kroner og laget en eksperimentell plate der Zibell ledet an på en frossen, spretten, skyggeaktig og dansbar plate om det moderne liv fra maskiner, fremmedgjøring og kjærlighet i nye kvadratiske former.

I Halden Arbeiderblad forklarte gruppen nettopp at lydbildet er deres eget gjennom å meddele at de var like lite interesserte som de fleste andre rockegrupper i å bli satt i en bestemt stil-bås. Enkelte hadde trukket sammenligninger til både Iggy Pop, David Bowie, XTC, Magazine, Genesis og Ultravox. Selv var de imidlertid ikke inspirert av én enkelt artist.

PLATE NUMMER TO?

Om vi hopper tilbake til debutplaten til The Cut, hadde de i det nevnte eksempelet fra Farsund Avis en god anmeldelse: «Vi trenger The Cut!». Ellers var det sprikende og negative omtaler som farget bandet. Fra Klassekampen låt det at The Cut er et fint band å høre på scenen og danse til, men LP-en deres var en skuffelse, og fra Arbeiderbladet var det null ros å få: «Den er ikke vanskelig tilgjengelig, men denne rocken kan virke monoton og kjedelig om ikke lytteren investerer litt». Likevel fortsatte The Cut å spille live og fikk en liten hit med sporet «In dieser stadt» (som anbefales på det kaldeste!). De fikk også opptre på rockeshowet Zikk Zakk i 1981 og lanserte også en plate nummer to i 1982 som de selv produserte: *Silent Movies*.

DEN KORTE NEDGANGEN

I oktober 1982 fikk Volker Zibell spørsmål fra en journalist fra Opdalingen om de trodde de ville få det store gjennombruddet hos det norske publikum med *Silent Movies*. Svaret skulle bli tragisk for Volker og bandet; den norske pressen var nådeløs!

Opdal: «[...] ei plate som led under mangel på gode melodier og ideer».

Klassekampen: «[SM] er derimot sprikende vel og mislykket i ekstrem grad».

Dagbladet: «I hvert fall framstår [SM] som overraskende tam. Cut kan bedre enn dette her».

Bandet gikk i oppløsning, men fikk til slutt laget en hit med singelen «The Business Class Dance S.P.Y.», som oste av 80-tallet. Den handlet om Arne Treholt, Sas og hvordan media bløffer. The Cut bløffet ikke, men det gjorde heller ikke den norske musikkpressen som lemlestet bandet til biter. Bandet ble formelt oppløst i 1984.

FOLKET TRENGER NYVEIV

Det er en tragedie at The Cut som et unikum måtte gå dukken, men det er vel slikt som skjer. En stjerne brenner opp raskere enn den har strålt. Forhåpentligvis er dette en liten lærepenge for musikkpressen og de unge i dag: Alt er mulig til tross for motgang! La ungene få glatt hår, lær på kroppen, leddgikt på grunn av tangentene og tekster om fremmedgjøring – eller fluorisering.

La kida spille nyveiv i Norge igjen! Lær av The Cut!

Post-eksamens sinnstilstand: En spilleliste

Å få tilbake en karakter på eksamen kan knekke ens sjel eller sette en i ekstase. Dette er musikkredaksjonens kuraterte liste over hvilke låter en burde høre på avhengig av hvilken karakter sensor har gitt deg.

TEKST: Musikkredaksjonen | ILLUSTRASJON: Victoria Stenshagen Lillejord

F

LEONARD COHEN

«DRESS REHEARSAL RAG»

Et ustelt speilbilde, et smadret og knust hjerte, og et barberblad i rustfritt stål. Cohens låt fra 1971 beskriver feighet, håpløshet, selvforakt og alt imellom, ikledd desperasjon og galskap.

– Mats Fosdahl

MATT MALTESE

«CURL UP + DIE»

Dette passer en vond sensurfrist du egentlig vet utfallet av. Matt Maltese's melodisk melankolske musikk sitter da rett i krysset.

– Olaf Alexander Styrmo

TOWNES VAN ZANDT

«WAITING AROUND TO DIE»

Det er klart det ser mørkt ut, men forhåpentligvis er du ikke like langt nede som Townes van Zandt da han skrev denne låten. Å få en F er tross alt lettere enn å vente på å dø.

– Simon Torsvik Thingnes

KONT

JAN TEIGEN

«OPTIMIST»

Vi kjenner denne givende låten fra vår alles Teigen med krokfinger i skjelettdrakt. Nådde du ikke opp i mai? Tenk opp når du er nede!

– Olaf Alexander Styrmo

CREEDENCE CLEARWATER REVIVAL

«FORTUNATE SON»

«Fortunate son» har blitt kjenningsmelodien til Vietnamkrigen, en noe uetisk krig. Den passer derfor perfekt til en annen uetisk krig (konteeksamen på Sluppen før semesterstart).

– Andreas Johnsen

DAFT PUNK

«ONE MORE TIME»

Denne låten har gått sin seiersgang på klubber og vors, men den passer like bra som inspirasjon til å ta konten.

Gikk det ikke som forventet på eksamen, så er det bare å ta den en gang til.

– Martin Holst Lindheim

GRO ANITA SCHØNN

«PÅ RINGERIKE

TRENGER'U'KKE PENGER»

Tid for selvrefleksjon: Var høyere utdanning noe for deg, egentlig? Ser du fortsatt for deg en fremtid innenfor akademia? Skulle det friste å legge studiene på hyllen og starte med blanke ark, er det alltid et enklere liv som venter på Ringerike.

– Simon Torsvik Thingnes

MILJA AND THE MILKY WAY

«I WISH I CARED»

Det gikk dårlig, men ikke så dårlig at det blir en god historie heller. La Milja and the Milky Way sette ord på følelsen: Du skulle nok ønske du brydde deg mer. I det minste lar denne låten deg danse mens du gråter.

– Simon Torsvik Thingnes

TENNESSEE ERNIE FORD

«SIXTEEN TONS»

I likhet med gruvearbeiderne Ford synger om, slaver også du i gruven (lesesalen) for luselønn (E). «You load sixteen tons, what do you get? Another day older and deeper in debt.»

– Andreas Johnsen

TIMBUKTU

«DET LØSER SEJ»

Fryktet du det aller verste, men så gikk det bra likevel? Det gjør som regel det.

Her er en låt for deg som hadde glemte Timbuktus udødelige ord: «Det kommer fixa sig till slut».

– Andreas Johnsen

LIL PUMP

«GUCCI GANG»

«Gucci gang, gucci gang, gucci gang, gucci gang (gucci gang), gucci gang, gucci gang, gucci gang (gucci gang).»

– Andreas Johnsen

XALOMON (FT. GERLAND OFORI)

«HAR DU MØTT SLIMO?»

Ung filosof, en tenker. VNMS's Xalomon skryter seg opp til himmelen på det som begynner å se ut som en trønderrapp-klassiker. Låten egner seg dermed godt som en kulhetsbekreftelse.

– Mats Fosdahl

NEIL YOUNG

«DON'T BE DENIED»

Rufsete, upolert, vakkert. På første album i den myteomspunnede ditch-trilogien finner vi Young på sitt mest nedbrutte. Tross mørket som omgir platen, gnistrer det av livskraft og pågangsmot. Du fikk kanskje et skikkelig slag i magen, men grip sjansen – du står enda på beinene!

– Simen Almaas

TAYLOR SWIFT

«THIS IS ME TRYING»

«this is me trying» er et sørgmodig høydepunkt fra Swifts folk-suksess. Den er en vakker, velskrevet ballade om å aldri få det helt til.

– Mats Fosdahl

GABRIELLE

«BANK BANK BANK»

Om det ikke gikk akkurat slik du håpet etter en god innsats, kan det være deilig å slippe taket i alle tankene. Lett litt fra jordens overflate med Gabrielle.

– Mille Eftang Meinich

CELESTE

«STOP THIS FLAME»

Du fikk kanskje ikke toppkarakter, men C er ikke dårlig. Grip motivasjonen Celeste pumper ut, og ikke la en kjip sensor kvele flammen din. Føl på din egen ustoppelighet.

– Mille Eftang Meinich

THE VERVE

«BITTER SWEET SYMPHONY»

Karakteren C er verken noe å juble for eller å grine over. The Verve sine refleksjoner over livets gang speiler de motstridende følelsene vi får av å se at C er resultatet på eksamen.

– Tuva Stenvik

EDVARD GRIEG

«MORGENSTEMNING»

Fred til slutt. Jobb utført. Unn deg et sekund med fred og stillhet til Griegs klassiker «Morgenstemning» før neste semesters bekymringer kommer lusende.

– Andreas Johnsen

TINA TURNER

«THE BEST»

Du vet du har seiret, og du vet du er best. La

Tina fortelle deg det, om og om igjen. Det er umulig å ikke føle seg som en vinner med denne fengende klassikeren fra 1989.

– Mille Eftang Meinich

CURTIS MAYFIELD

«MOVE ON UP»

Du har klart det og kommet deg opp på høyeste trinnet på karakterskalaen. Du har lagt ned en fantastisk innsats og fått resultater, så la de motiverende ordene til Curtis i denne 1970-klassikeren være en påminnelse om å holde på ambisjonene oppe i neste semester.

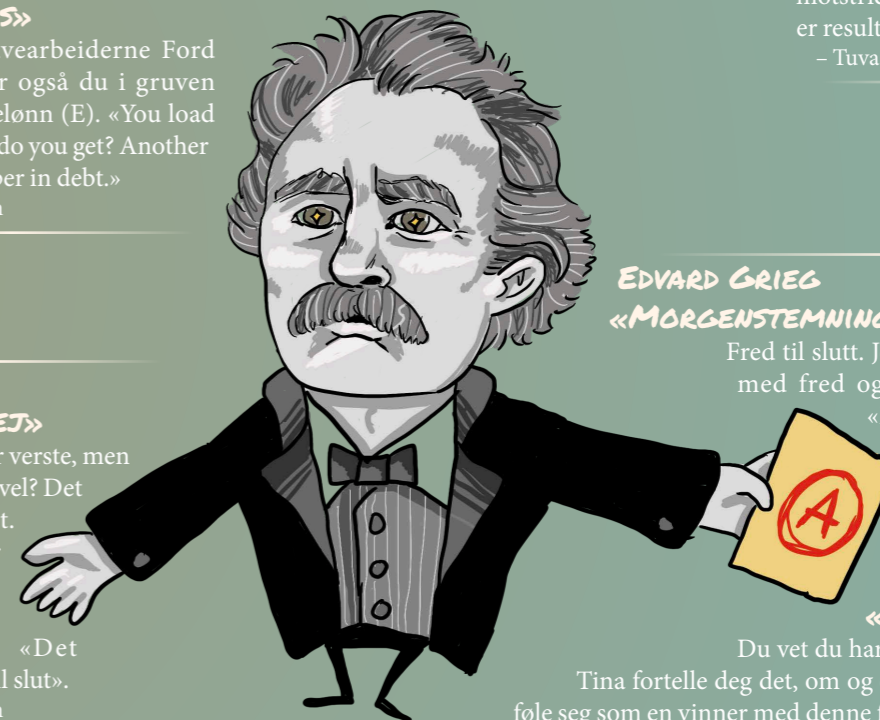
– Martin Holst Lindheim

LIL B

«I'M GOD»

Basert på hva? Basert på denne A-en. I dag er du Gud. #TYBG.

– Mats Fosdahl

Kulturkalender

Det blir lenge til neste gang, men denne kulturkalenderen er fortsatt like lang. Den inneholder ikke noe mer enn hva som skjer før vi tar sommerferie.

TORE OG HARALDS PODCAST LIVE

Når? 2. mai, 21:00 **Hvor?** Store sal, Olavshallen
Harald Eia og Tore Sagen snakker om etikk og nye perspektiver – samtidig! Tilsvaretsrett, sitatsjekk og alle de vanlige presseetiske kravene som stilles går i vasken denne kvelden. Komiker-duoen jeg ikke visste at var en duo før skrivende stund, grugleder seg til å skape magiske interaksjoner og uforglemmelige øyeblikk med publikum.

DÅ TRONDHJEM ANGREIP DEMOKRATIET

Når? 2. mai, 19:30 **Hvor?** Litteraturhuset
Det blir illustrert foredrag med forfatterbesøk av Ottar Grepstad. Tema for kvelden er språkstrider, og særlig blir det et dyddykk i den store striden om trønderhovedstadens navn på 1920-tallet. Et stort flertall stemte for at byen skulle hete Trondhjem, men over en tredel av byens innbyggere demonstrerte for at den skulle hete Nidaros. Hvorfor ble resultatet da Trondheim? Lær mer på Litteraturhuset torsdag 2. mai!

STUDENTKAVALKADEN

Når? 2. mai **Hvor?** Byscenen
Alt skjer visst på denne dagen, og på Byscenen skal alle studentrevyene samles for å vise det beste fra hver enkelt forestilling. Det blir litt for deg som foretrekker utfyllende sammendrag, enten det være seg innenfor sport eller andre nyheter, eller for deg som bare elsker revy og ikke har fått nok enda.

KONSERT: NONNE

Når? 2. mai, 19:00 **Hvor?** Lokal scene
Det er duket for en livlig forestilling når den stadig mer populære duoen fra Tromsø inntar Lokal scene i begynnelsen av mai. Nonne spiller en krysning mellom psykedelisk rock og elektronisk musikk. Nonne og Lokal inviterer til en mangfoldig kveld, hvor det både er rom for smiling og latter, mingling og klining og sang og dans, uten at noen er misfornøyde.

LAVKULTUR MED HENRIK FLADSETH

Når? 9. mai **Hvor?** Havet arena
For Henrik Fladseth er stand-up en kontinuerlig og evig prosess. På scenen kan han si hva han vil, uten at det trenger å være noe smart eller alvorlig. Som lesere kan lese nokså svart på hvitt i denne kulturkalenderen, har vi mer enn nok plass til ting og tang, så lavkultur må selvfølgelig også være med.

AVTROPPEDE KULTUR-REDAKTØR FYLLER 25 ÅR

Når? 11. mai **Hvor?** Hele Trondheim
25 er et tall som skriker eksistensiell krise, men kulturredaktøren selv har stor tro på at det er noe han finner ut av. Det blir æresvakt på torget klokken 12:00 for å feire, etterfulgt av vitsing, sjonglering og triksing med fotball. Alle som ikke er slemme eller kjipe, er invitert!

BUNADSBOOGIE PÅ HAVET

Når? 17. mai, 12:00 **Hvor?** Havet arena
Havet arena inviterer til grill-brunsj, bobler og bunadsboogie. Alle er inviterte, både vennegjenger og familier, men fra 17:00 blir det 20-årsgrense. Jeg har aldri prøvd det selv, men kommer nok ikke til å anbefale noen å ta badstue med bunad. Selv de aller største tilhengerne av bokstaven B burde styre unna dette. Jeg tror det er helt grusomt og ganske farlig.

RASKE MENN 19-ÅRS JUBILEUMSSHOW

Når? 24. og 25. mai, 18:30 **Hvor?** Store sal, Olavshallen
Er du en nostalgiker, tilhenger eller generelt sett ute etter en latterfull kveld, er nok dette arrangementet midt i blinken. Enten du har sett dem på tv, Youtube eller begge, lover trio en forestilling som vil ose av nostalgi, latter og pur glede.

MELLOM MENNESKER

Når? Åpner 25. mai **Hvor?** Trondheim kunstmuseum, Bispegata
Det mangfoldige kunstnerskapet til Else Hagen utforskes på Trondheim kunstmuseum i

utstillingen *Mellom mennesker*. Utstillingen vil være prydet med fargerike malerier med den ærlige hverdagen i sentrum. Hva er vel bedre enn å flykte fra hverdagen ved å ta en tur til et museum hvor nettopp det er i sentrum? La deg relatere, eller glem den. Tenk på underliggende budskap eller noe helt annet. I kunstens navn er alt lov.

MOR COURAGE OG BARNA HENNES

Når? 31. mai **Hvor?** Trøndelag teater
I dette episke teaterstykket møter vi Anna Fierling, også kjent som Mor Courage. Sammen med sine tre voksne barn krysser hun både land og strand i en problematisk periode, trettiårskrigen i Europa. Mor Courage driver en virksomhet som er helt avhengig av krigens gang. Derfor bytter hun side i hytt og vær, alt etter hvordan krigen går.

RANHEIM-VÅLERENGA

Når? 1. juni, 16:00 **Hvor?** Extra arena
Selv om den lavmælte klubben fra Oslo øst har vært begredelige både i år og i fjor, er det ingen som kan utsette noe på supporterne deres (sett bort fra en god del voldshendelser og liknende). Dersom de er like lojale mot drittklubben sin som de pleier, er det duket for folkefest på Ranheim idrettspark. Det er viktig å huske at det faktisk finnes flere fotballag i Trondheim enn Rosenborg, og Ranheim er en mindre selvhøytidelig klubb som prøver sitt beste.

FESTIVAL: NEON

Når? 7.-8. juni **Hvor?** E.C. Dahls arena
Sekundene tikker, minuttene går, Neon varer i to dager, også i år. Der har du cirka én av sangene du kan være så heldig å få med deg på E.C. Dahls arena i begynnelsen av juni. Astrid S, Kaizers Orchestra og Emma Steinbakken er blant artistene som står på programmet, så her er det bare å ta av setebeltet og slippe seg løs. Eksamensperioden blir antakeligvis lang og slitsom i år også, så dette synes jeg er vel fortjent.

STRIPE

ILLUSTRASJON: Victoria Stenshagen Lillejord

ILLUSTRASJON: Eugen Johnsen

KRYSSORD

Aktivist	↖									
Staut		Musikk-sjanger	Fritids-tilbud	↘						
	↖									
Kjøttst.										
Salat										
	↖					Inngangen	Hellig bok	↖		
							Sykdom			
Radio-kontakt			Tonn			Identitet				
						Stilhet				
	↖		Akrobat							
Elbil			Kaos					Karakter		
Rovfugl			Stor						Likevel	
	↖					Pur				
						Fotballiga				
Newton		Fuglen								Art.
Bokfryd		Svovet								
	↖									
Radius		SoMe				Brød				

Send inn løsningsordet til avisredaktor@studentmediene.no innen 21.05.2024 og vær med i trekningen av Under Duskens egne kryssordgenser!

TEKST: Halvor Elverum
FOTO: Torstein Olav Eriksen

KVISS

TEKST: Sara Løtveit og Kristoffer Ramsøy Fredriksen

- I hvilket år skjedde Tsjernobyl-ulykken?
- Hva heter Israel sitt endelige bidrag til Eurovision 2024?
- Hvem ble nylig den første norske kvinnen til å ha en sang med over en milliard avspillinger på Spotify?
- Hvor mange uker er mødrekvoten av foreldrepermisjonen på?
- I hvilket ledd på kroppen finner man «Snøhetta»?
- Hva er de neste bokstavene i denne rekken: JS, KMB, JS, ES, __?
- Hva heter statsministeren i Ungarn?
- Når er åpningen av nybygg på Studentersamfundet?
- Hvor mange år fyller Under Dusken i 2024?
- Hva heter de to månefasene?
- Hvem komponerte «Ja, vi elsker dette landet»?
- Hva er kallenavnet til den tidligere norske landslagsspilleren Erik Hagen?
- I hvilket år dabbet Sverre Magnus på slottsbalkongen 17. mai?
- Hvem er kjent for sitatet «cogito, ergo sum»?
- Hvem hadde rollen som Pitbullterje i filmen med samme navn?
- Hva heter det når vanndamp blir til flytende vann?
- Hva heter hovedstaden i Malaysia?
- Hva heter kongen i Alf Prøysen sin sang «Jørgen Hattemaker»?
- Hvem endte opp som vinnere av italienske Serie A?
- Hvem var rikskommissær i det okkuperte Norge?

1) 1984, 2) «Hurricane», 3) girl in red, 4) 15 uker, 5) Kneet, 6) JGS (Jonas Gahr Støre, norske statsministeres initialer), 7) Viktor Orban, 8) 10. august 2024, 9) 110 & r, 10) Ny og ne, 11) Rikard Nordrak, 12) Panzer-Hagen, 13) 2017, 14) René Descartes, 15) Jørgen Foss, 16) Kondensering, 17) Kuala Lumpur, 18) Kong Salomo, 19) Inter, 20) Josef Terboven

HVOR SKAL DU PÅ FERIE I SOMMER?

ILLUSTRASJON: Gabriel Callanan

0–5 poeng:

6–10 poeng:

11–15 poeng:

16–20 poeng:

STRANDET PÅ GARDEMOEN: Ny flystreik gjør at du må se dagene på det femstjerners-hotellet på Bali bare bli færre og færre mens du drikker overpriset øl og spiser dvask pølse.

SIGHTSEEING PÅ BURAN: Mye sommerjobb og etterslep på studier gjør at det eneste du har tid og råd til, er en visitt til Buran. Ikke så mye å se, men mer enn nok å røyke.

SYDEN: Om det ikke var nok alkohol i studietiden, kan du fullføre årsstudiet i alkoholikervitenskap på Mallorca. Pakk solkrem, og husk nødsnacks.

HJEM TIL MAMMA OG PAPPA: Særvis døgnet rundt, gratis kost og losji og bare noen få familetraumer. Ingenting er bedre enn å tilbringe sommermånedene med å minne seg selv på hvor digg det er å studere.

Den originale NTH-ringene for sivilingeniører og sivilarkitekter finner du hos oss.
Rask levering!

Olav Tryggvasons gate 24, Trondheim
www.gullsmeddahlsveen.no
Tlf.: 73 52 58 06

Spitposten

Registrerer:

- ...at deksen hater tre ting
- ...at Israel, evolusjonspsykologi og Taylor Swift
- ...at og har veldig løse hofter
- ...at ikke tilhengere av Marius Egge
- ...at De Ge Es
- ...at grafikken er frekk (og freidig)
- ...at underskrift fra kjendis i notatappen
- ...at martin lepperød er stian blipp og henrik fladseth
- ...at du har hørt om Sigurd fække pult
- ...at now get ready for Simen fække pult
- ...at Simen sjekk spamfilteret ditt
- ...at Hildegunn kan oppfylle dine seksuelle fantasier
- ...at det mest humane folkemordet noensinne
- ...at cringe 11
- ...at moren kommer ut av navlen til babyen
- ...at når jeg må runke er det alltid Cornflakes der
- ...at kan'ke runke uten cornflakes
- ...at jeg elsker å ha høye venner
- ...at alle festivaler burde ha barnebursdag som tema
- ...at samene er helt John Cena
- ...at treningsnarkoman
- ...at treningsalkoholiker
- ...at Peter utfordrer Victor Orban
- ...at Peter led martyrdøden

Utgavens dyr : Velle-katt

Våren er her og det betyr at hundrevis av Vellekatter er på avveie. Når folk slipper Vellekatten sin ut i det fri blir de ofte gravide og føder i nærmeste busk. Da kryr det av Vellekatter uten hjem. Det betyr at noen katter har tilgang på alle hjemmene mens andre Vellekatter ikke får seg noe som helst. Vellekattene er enkle å spotte, med sine lange rottehaler og barske og maskuline personlighet, er de alltid klare til å mjaue kontroversielle mjaue. Problemet til Vellekatten er at han

Vellekatt
Skal ut i natt
Men alle damene var tatt
Jakten gjør han helt matt
Og håret hans flatt
Blir han noen gang folkets skatt?

Simen graver etter gull i nesa, Simen Pelle.
Simen lager vafler, Simen Svelle.
Simen har lyst på saft, Simen Helle.
Simen er misfornøyd med Under Dusken, Simen PFU-Melde.
Simen har lyst på appelsin, Simen Skrelle.
Simen begår krigsforbrytelser, Simen Celle.
Simen planter granat på Nardo, Simen Smelle.
Simen står på krava, Simen Prinsipielle.
Simen skaffer seg fele, Simen Spelle.
Simen koser seg litt for mye på byen, Simen Bordelle.
Simen er for innvandring, Simen Sensasjonelle.
Simen får ligge likevel, Simen kontroversielle.
Simen lager statsbudsjett, Simen Telle.
Simen gjør noen gravide, Simen Uhelle.
Simen selger ulovlige substanser, Simen Kartelle.
Simen har hårete bein og armer, Simen Tarantelle.
Simen dropper debatt på Samfundet, Simen Uprofesjonelle.
Simen på ferietur, Simen Seychelle.
Simen er en sleip fisk, Simen Spelle.
Simen får ikke pult og blir litt for desperat, Simen Førstegangskriminelle.
Simen styler hestehalen, Simen Hårgellé.
Simen tar førerkort, Simen Manuelle.
Simen har fått ny hobby, Simen Trekkspelle.
Simen har vært i kirken, Simen Spirituelle.
Simen ser seg selv i speilet, Simen Grelle.
Simen ser Ola Svenneby i baris, Simen Biseksuelle.
Simen ser Trond Giske, Simen Aseksuelle.
Simen drar på sopptur, Simen Kantarelle.
Simen bruker selvbruning, Simen Pigmentelle.
Simen har byttet kjønn, Simen Menstruelle.

Hvordan ta matfoto?

1. Lag mat
2. Pass på at maten ser spiselig ut
3. Om det er litt gris eller lignende, bare la det være der
4. Skru på taklyset, fint om det har litt grønskjær i seg
5. Finn en god vinkel, gjerne enten alt for nærme eller for langt unna
6. Ha på blits
7. Knips i vei
8. IKKE rediger de

Fyller du 21-24 i år?

Visste du at 21-24 åringer får dekket 75 % av offentlige takster for tannundersøkelse og nødvendig tannbehandling?

Bor du i Trondheim og besøker en av våre klinikker i byen betaler du kun 25 % av behandlingskostnadene.

Velkommen til oss for trygg og god tannbehandling!

Finn din nærmeste klinikk i Trondheim:

- Leutenhaven
- Munkegata
- Sanden
- Sirkus Shopping
- Trondheim Torg

Velg klinikk, behandler og tid som passer deg best.

Les mer eller bestill time:
Skann QR-koden eller besøk
orisdental.no

 ORIS DENTAL